

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto IV.

Ljubljana, dne 5. aprila 1939.

Štev. 12.-13.

Križanje

M. G.:

Veliki petek

»Moj Bog, zakaj si me zapustil«.

Francoski list: »La patrie humaine« je ob priliki lanske krize okrog Češko-Slovaške zapisal: »Absurdno bi bilo misliti, da bi le en sam francoski inteligent padel za barbarske Slované«. Pisanja tega lista sicer nikakor ne moremo smatrati kot izraz mišljenja ali razpoloženja večine francoskega naroda, ne moremo in ne smemo pa takih pojavov prezreti in jih podcenjevati. Zavedati se moramo, da je Slovanstvo navezano samo nase, da mora samo nositi svoj križ. Dolga je že ta pot na Kalvarijo, dolga in strma. Nikjer ob poti ni bilo niti Simona iz Cirene, da bi pomagal nositi težki križ, niti ni bilo Veronike, da bi dala potni prt in z njim obrisala znojno in krvavo obličje trpečega Slovanstva.

Slovanstvo je zopet žrtvovalo težko žrtev na oltar človečanstva, darovalo je svojega najljubšega brata, dalje ne gre, več ni mogoče! Z zaupanjem gledamo v svet in verujemo, da bo znal ceniti to našo žrtev. Pa ne samo svet, tudi mi jo moramo znati ceniti. Pripravljati se moramo, da nas Velika sobota ne prehití, čisti moramo kar je še umazanega, odrezati kar je še gnilega. Kar je šibko naj se ojači in kar je močno naj se bori. Še vemo, kje so naše meje, še vemo, kje je naša kri.

Med tem, ko se na svetovni pozornosti odigravajo taki pomembni dogodki, ki se tičejo posebno nas Slovanov, se mi še vedno ne moremo znajti, še vedno ne moremo iz ozkega okvira političnih borb. Naši očetje se še vedno pričakajo in pritiskajo drug drugega k tlom. Ne spametuje jih noben nauk, pa naj je še tako jasen in grenak. In v teh odločilnih trenutkih je morala zopet stopiti na dan mladina in s svojim zgledom pokazati pot starim. Zopet je bila mladina tisti kazalec, listi »deus ex machina«, ki nastopa v odločilnih trenutkih. Naša akademska mladina je zaslutila in začutila, da je domovina v nevarnosti in odvrгла je staro in obnošeno obleko, katero so ji zapustili očetje in si nadelo novo. Vsa akademska mladina, sledeč besedam nesmrtnega Masaryka, ki je rekel, da je mogoč le en kompromis in to je kompromis dela, se je odpovedala vsem svetovno-nazorskim trenjem in stopila na skupno črto, na črto dela.

Srednješolci ta pojav najtopleje pozdravljamo in si želimo samo to, da bi se tudi med srednješolci osnoval enoten narodni blok. Mi bomo z naše strani podprli vsako akcijo, ki bi imela namen združiti vso našo srednješolsko mladino na tej podlagi, na podlagi skupnega dela za narod in državo.

MOSD v Ptuj — ustanovljen

Že v začetku letošnjega šolskega leta se je porodila med ptujskim dijaštvom misel, da se po ljubljanskem vzgledu tudi v Ptuj ustanovi Mladinski odsek Strelske družine. In sedaj smo to, kar smo zamislili, uresničili.

Dne 12. marca se je ob 10. vršil v gimnaziji ustanovni občni zbor MOSD. Člane je pozdravil major g. Marković, predsednik ptujske Strelske družine. Izrazil je veselje v imenu SD, da se je ptujsko dijaštvo prebudilo in stopilo v vrste te viteške organizacije. — Pri volitvah vodstva je zmagala sledeča lista: predsednik Ivanšek Fran (VII.), podpredsednik Brenčič Tone (VIII. r.), tajnik Plesničar Tatjana (IV. r.), blagajnik Sevnik Nadan (V.), odbornika Alič Fran (VI.) in Simonič Maks (V.). Ta dan se je prijavilo že preko 70 strelcev, obeta pa še pristop večjega števila članov. Fran Ivanšek

Naše zahteve

Število srednješolskega dijaštva vsako leto skokoma narašča in s tem naraščanjem se vsako leto pojavljajo nova vprašanja. Postavlja se vprašanje hiperprodukcije inteligence. Mi stojimo na stališču, da hiperprodukcije inteligence pri nas ni. Naše srednje šole bruhajo vsako leto velike množine maturantov, ki pa stopajo na univerzo in v življenje popolnoma nepripravljeni. Zato zahtevamo, da se revidirajo: »Pravila o vedenju dijakov srednjih in srednjih strokovnih šol«, ki so zastarela in ovirajo dijakom vsak svoboden razvoj. Naš list je že v 2. številki tekočega letnika obravnaval to vprašanje in dokazal s praktičnimi primeri vso zastarelost in škodljivost teh predpisov. Društva, ki obstoje na srednjih šolah ne zadostujejo in ne morejo obseči vseh polj dijaškega udejstvovanja. Mladini se odpirajo vsak dan novi problemi, ki jih pa v okviru dosedanjih društev ne more reševati. Zato zahtevamo po vzoru katoliških srednješolcev in na podlagi enakopravnosti svobodno srednješolsko organizacijo, ki je nekdanje obstajala in je pokazala najlepše sadove. Ne vidimo razloga, ki bi ne dovoljeval ustanovitve srednješolske organizacije, zato upravičeno pričakujemo, da bodo odločujoči faktorji uvideli potrebo te organizacije in posredovali, da ministrstvo prosvete to organizacijo dovoli.

Zivane:

Vstajenje...

Vstajenje! — — —

Ni to beseda kot druge, ki jih izgovarjamo dan za dnem tako brezbrizno in malomarno v vsakdanjem občevarju. To je beseda iz sanj... Ena od besed iz tiste prečudežne dežele, bog si ga vedi kje v vsemirju, kamor nas tako rade vlečejo razkošne misli, ko se v blaženih nočeh razsujejo, kot čebele okrog dišečih cvetov z opojnim nektarjem, čez strmo in nepredirno ograjo, ki zakriva naš malenkostni svet pred veličastjem nedosežne večnosti.

Tisto noč sem sanjal tako lepe sanje kot menda še nikoli. Misli so avtomatično ustvarjale podobe; — ni na svetu slikarja, ki bi bil zmožen naslikati na platno s svojim čopičem vsaj odsev tiste krasote...

Moje pero pa je devetkrat nerodnejše...

Skozi zapuščeno deželo je potovala ugledna kraljica. Obiskovala jo je vsako leto in biserni kraguljčki na vratovih iskrih vrancev so naznanjali vsem njen jadrni prihod. Takrat je zavladovala v naravi šumno in prekipevajoče veselje. Saj je bila kraljica tako dobra in blagohotna...

Kjer se je vozila, je razsipala zvrhna prgišča živobarvnih cvetk in žar njenih globokih oči je storil, da je vse, karkoli je samo nalahno ošinila s svojim pogledom, vzklilo, razzelenelo in vzbrstelo. Nad njeno, z zlato krono okrašeno glavo, v katero so se trmoglavo upirali žarki pomlajenega sonca, so krožile jate ptic selivk, njenih stalnih spremljevalk. Bila je res blaga in dobrohotna ta kraljica: njen obisk je pomenil ljubezen, mladost in vstajenje... Ime ji je bilo Pomlad.

Noč temna in vzburkana. Zategnjeno rjojenje viharja in ostri udari toče na kamenita tla. Te-

Naša druga zahteva je neodvisni srednješolski dijaški dom z neodvisno menzo. Veliko število našega dijaštva živi v zelo slabih gmočnih razmerah, kar nedvomno kvarno vpliva na njegov telesni in duhovni razvoj. Delo za izboljšanje socialnega položaja naših srednješolcev je dosedaj razcepljeno v več društev in ustanov, ki pa svoje naloge ne morejo vršiti v zadovoljstvo vseh, ker jim manjka enotne, centralne organizacije i načrtnega delovanja.

Naša tretja zahteva je nastavev brezposelnih profesorskih kandidatov. Vsako leto narašča število dijaštva, nasprotno pa ostaja stalež učiteljskega osebja neizpremenjen oziroma celo pada. Logična posledica tega nesorazmerja je, da pouk trpi, ker primanjkuje učnih sil. Ker so profesorji preobremenjeni ne morejo v polni meri dati dijaku tistega, kar od njih pričakuje, radi tega nastane nezanimanje za učne predmete in s tem pada že itak pičla izobrazba, ki jo nudi srednja šola.

Mislamo, da so naše zahteve popolnoma upravičene in pričakujemo, da jih bodo merodajni faktorji prav tako razumeli kot mladina. Če tega niso zmožni, jim ni mesta med vzgojitelji naše mladine.

man hrib. Visok, da mu ni dogledati vrha in strm kot sončni žarki, ko lijejo spomladi v žarkih snopih na prebujajoče se vinske gorice. Nebo prelomi žareč blisk in v njegovi svetlobi se za hip razsvetli pokrajina. V goro navkreber se vzpenja človek, romar. Po kolenih roma, truden, ves opraskan in ranjen. Leva roka, nepremično naslanjajoč se na telo, mu krvavi iz široke rane in kri lije iz nje v curkih, puščajoč za njim rdečo sled. A romar vztraja. Ni ga strah temne noči in brezen, na katera utegne naleteti; njegove oči se bogaboječe ozirajo kvišku, k vrhu in k nebu. Kdaj b okonec te dolge in mučne križeve poti? Saj mu bodo zdajle opešale življenjske moči, da se bo brezmočen zgrudil na trdo in mrzlo skalo s čelom naprej. Iz rok mu bo spolzela palica in se skotalikala v globino. Tako hodi romar ure in ure, vso noč. In ko se nad gorami prikaže zarja, doseže svoj cilj. Ko naredi zadnji korak, plane nenadoma na noge in... to ni več zgrbljeni stavec, to je mladenič dvajsetih let, v naponu svojih svežih sil. Z bistrim pogledom se ozre naokrog in zapleče svojo palico v trdo prst. In, glej, suhi les vzbrsti, kot bi imel korenine globoko v zemlji, pokažejo se zeleni lističi, nato raste naprej pred njegovimi očmi in se razbohoti v širokolistnato krošnjo. Sonce upre žarke v njegove sokolje oči, da se mu zablešči; mladenič stopi pod lipo v senco, razpne roke proti vzhodu in iz grla privre blagodneča pesem: »Bože pravde... V deželi pod njegovimi nogami zaklenkajo zvono-vi in njihov bron se razlije čez njive in trate, naznanjajoč vsem ljudem dobre volje vstajenje...

SAN:

Prelom miselnosti

4. Kapitalizem in Italija ter Nemčija.

Družbeni pretresi, gospodarske in politične krize, revolucije in vojne nam kažejo ves zgodovinski razvoj kot celo vrsto protislovij. Če bi pogledali natančneje vse te dogodke, bi prišli morda do čudnega, toda popolnoma resničnega zaključka, da je bila gonilna sila vseh teh dejanj — razvoj proizvodnih sil. S svoje strani oblikujejo te sile v veliki meri gospodarske razmere, družabne odnose in celo kulturne in ustvarjajo na raznih svojih življenjskih stopnjah družbene oblike z vsem svojim naravnim razvojem: od mladostnega razmaha do končnega propada.

Zgodovina nas pouči o vsem. Če bi prelistali liste antične zgodovine, bi opazili brezštevila takih formacij. In povsod bi našli slične poteze razvoja v mišljenju, kulturi in religiji. Isto bi zapazili v srednjeveških družbenih tvorbah, ki so slonele na fevdalizmu, isto slednjič v moderni kapitalistični družbi.

Kljub temu pa je moderni kapitalizem vse bolj konglomeratna zmes, kot se to na prvi pogled dozdeva. Kapitalizem ni čista in enotna tvorba, ki bi se razvijala pri vseh narodih in v vseh državah enako. V različnih deželah se nahaja v različnih stopnjah razvoja in tu ali tam nosi še s seboj ostanke prejšnjih dob. Proizvajalne sile niso dale kapitalizmu, da bi se povsod na podlagi enakomernega razvoja razvil enako. Pač pa so mu družbeni pretresi, krize, vojne, nasilne kolonizacije, do skrajnosti pospešen razvoj proizvodnih sil na eni in umetnega zadrževanja v drugih deželah na drugi strani dali priliko razvoja.

Po križarskih vojnah se je silno opomoglo meščanstvo in malomeščanstvo italijanskih, nemških in francoskih mest. Razvoj tega meščanstva je tesno zvezan z razvojem kapitala po križarskih vojnah in je predhodnik kapitalističnega meščanstva današnjih dni. Na kulturnem področju je to meščanstvo rodilo humanizem in renesanso. Novi red v Evropi pa je zmagal po propadu fevdalnega reda in s pomočjo kmečkih uporov, degeneracije cerkvene hierarhije in reformacije ter že pred štirimi stoletji vzel vajeti Evrope v svoje roke. Toda to meščanstvo je bilo prešibko, da bi obdržalo vajeti v svojih rokah, nastopila je reakcija — katoliška in luteranska. Težišče trgovine, ki je bilo do odkritja Amerike v središču, se je tedaj pomaknilo na zapad, kar je imelo za posledico, da je gospodarski razvoj v Srednji Evropi zaostal za dobrih dvesto let. V tok burnega gospodarskega kapitalizma sta brž vskočili Anglija in Holandska. Medtem ko si je kapitalizem s pomočjo meščanske revolucije utrdil mesto v Angliji in pričel s procvitanjem svojih sil, je na kontinentu nastalo trenje v družbenih odnosih, ki so privedli do francoske revolucije. Po petletnih pretresih je Napoleon raznesel revolucionarne ideje po vsej Evropi. Te ideje so prebudile nacionalno zavest najprej v nemškem in nato še v italijanskem meščanstvu. Revolucionarne Napoleoneve ideje so pokopale samega Napoleona. Tedaj je nastopila zmagovita reakcija z Metternichovo Sveto alianso. L. 30. in 48. je Franciji vrnilo svobodo, ki jih je reakcija skušala zavreči. V drugih deželah je imelo leto 1848. manjši uspeh, toda reakcija je zmagala le za visoko ceno širokih reform, kompromisov, kajti kapitalističnega razvoja ni bilo mogoče več ustaviti.

Predstavnik reakcionarnega nemškega junckerstva — Bismarck — je uresničil ideal nemškega meščanstva — zedinjene Nemčije. Kon-

servativni Piemont je pod svojim okriljem združil Italijane. V Avstriji je nacionalno meščanstvo slovanskih mest začelo dvigati glavo. Ruski carizem pa je mnogo trpel, ker ga je izpodjedalo podtalno revolucionarno gibanje.

V vseh deželah moderne civilizacije si je kapitalizem v bolj ali manj čisti obliki utrl pot. V političnem pogledu je v nekaterih državah pripeljal na krmilo buržoazijo, v drugih pa se je združil s starimi gospodujočimi razredi, v drugih krajih zopet, pa se je nadaljeval boj zoper te razrede.

Na koncu XIX. in v začetku XX. stoletja se je začela pot imperialističnega kapitalizma. Razmah industrije je zahteval uvedbo kapitala, ki je vodil do gospodstva trustov, kartelov in koncernov ter finančnega kapitala. Nagromadeno blago je zahtevalo nove trge, radi tega je bila izvedena nasilna kolonizacija, ki je dajala milijardne dobičke in ti dobički so zopet dovoljevali velesilam, da so investirale ta denar v zaostalih državah, seveda za ceno njihove politične podreditve. Nujno je bilo, da je ta razvoj privedel do trenja med posameznimi imperialističnimi in kapitalističnimi skupinami. Začel se je boj za Viljmov »mesto na soncu« in celo za svetovno nadvlado. Začela se je obupna tekma za trge, za kolonije, za novo razdelitev sveta, na katerem so imele inspiracije že nove in mlade imperialistične sile.

To bi bilo na eni strani. Na drugi strani je pa vedno naraščajoči kapitalizem rodil razredna nasprotstva kapitalistične družbe. Pričela so razdobja velikih gospodarskih in političnih bojev gospodarskega razreda proti buržoaziji. (Pariska komuna 1871. leta).

Vsa ta nasprotja in protislovja, posebno še prebujenje množic zoper gospodujoče razrede v zaostalih deželah, so privedle do boja med imperialističnimi silami — do svetovne vojne in kasneje ruske revolucije. Zatem je sledila doba velikanskih spopadov in bojev za oblast, gospodarskih kriz, nacionalnih osvobodilnih pokretov, teptanja ysega kar je človeku svetega...

Posledica vsega tega je bila nova slika sveta. V tej sliki vidimo, da se mnogo perečih vprašanj (posebno socialnih) v marsikateri državi še ni docela rešilo, kar poudarja sliko naše reakcije, na drugi strani pa vidimo, da je v takih državah kot sta Italija in Nemčija prišel na oblast fašizem. Vedno bolj opažamo, da se stopnjuje med današnjo socialno reakcijo in med fašizmom. Jasno je, da želi ustvariti prva v okviru svoje politike načelo vodstva gospodujočih plasti ljudstva. Še jasneje pa se zdi, da je fašizem poleg prejšnjega poskusil še s politično ureditvijo države, z organizacijo, ki bi bila sposobna zagotoviti kapitalizmu novo razdobje progresivnega razvoja. Očitno je, da je zmagal fašizem prav v deželah mlajšega imperializma, ki išče izhoda iz povojnih gospodarskih in socialnih kriz v zunanji ekspanziji in v boju za mednarodno hegemonijo.

Morda bi hotel kdo oporekati in dokazati z naslovom nacionalnega socializma. Ves socializem, ki ga je g. Hitler vstavil v svoj program in ki je navdušil toliko nemških mislecev in množice, pa je moral radi pritiska junckerjev iz Weimarske Nemčije, s katerimi je bil Führer nujno prisiljen paktirati, če je sploh hotel priti do vodstva, pa bo ostal, kakor vse kaže, neizveden in ga bo mogoče citirati kot eno čudnih peripetij v razvoju nemškega povojnega političnega mišljenja.

Da bi se morda ne podtikalo, da se izmišljam, naj navedem kot priprost dokaz članek H. Hel-

lerja v »Die Neue Rundschau« pod naslovom »Autoritärer Liberalismus«, kjer govori o programu nemških nacistov. V gospodarsko življenje naj se država ne vtika: pripravljeni so kvečjem subvencije industriji, bankam in veleposestvom, na vsak način pa naj se odpravi socialna politika. Pravo področje državne dejavnosti sta politika in kultura; tu naj se uveljavi monopol enega samega mnenja. Mislim, da iz tega lahko vsakdo sprevidi težnjo, da naj se v Nemčiji kombinacija ekonomskega liberalizma in kulturno-političnega konservativizma.

Italija je šele pred nedavnim prešla v imperialistični razvoj in bojovita buržoazija (Vilf. Pareto, ideolog italijanskega fašizma propagira prav to misel bojovite buržoazije), potem ko je zadušila delavsko gibanje, je našla novolj sil, da ustvari novo politično organizacijo, ki naj dobi »mesto na soncu« in zavaruje svet v imenu tradiciji »rimske slave«.

G. Mussolini poudarja vselej v svojih govorih veliko blaginjo italijanskega naroda. Vselej poudarja, da so to blaginjo ustvarile sindikalne organizacije in skuša s tem prepričati maso, da politične svobodščine zelo nevarno orožje, ki je bolj nevarno ljudstvu kakor državi in če bi se jih hotelo posluževati, bi s tem gotovo oviralo vladajočih v dobrobit naroda. Slično je povedal že Bismarck, ki je z istim namenom dejal: če je kuhinja v redu je vse v redu, nato pa je izdal delavske zakone.

Zbudimo se!

»Ob vsakem koraku moraš imeti odprte oči«, je pravilo, ki je zelo tehtno v vsakem oziru. Pri tem mislim posebno na neljubo politično propagando, ki jo lahko zaznaš povsod, le če se malo ozreš okrog sebe. Veliko je vrst propagand, ene so bolj odkrite od drugih, največ pa jih je seveda spretno zakritih pod posebnimi krinkami. Nekaj takega bi bilo poudarjanje »slovenstva« z vsemi pritisklinami, ki ga spretno izrabljajo naši levičarji. Toda to še ni tako hudo. To je naša notranja propaganda, s katero bo lažje priti na jasno, kot z ono, ki ni vzrastla na našem zeljniku. Vse preveč smo potrpežljivi: bič pa naj pada po našem hrbtu, saj smo zato ustvarjeni in tega položaja navajeni, kot reči »da«, če nam ukažejo in nasprotno tudi, če poreko: »tako ne bo, narod govori!« Potem pa narod, vesel, da sme spregovoriti vzklika: ne, ne...

Tujski promet se pri nas precej razvija. Naše gore in morje jih privablja. Ravno na teh mestih smo tako brezbržni za tujo propagando po svoji stari »dobri« lastnosti: potrpežljivosti in prizanesljivosti. Na morju je moderno in inteligentno govoriti tuje jezike. (Kaj boš z barskim balkanskim dialektom!) Pa še tako naprej... V gorah smo popustljivost še pomnožili. Okrog Stola lahko opaziš prav posebne markacije, ki se z vsakim letom množe. Risarji so spretni: v markacijo, ki ga tvori bel krog z rdečim kolobarjem so nam naslikali znamenja, ki nam niso domača. Mi pa hodimo z zavezanimi očmi mimo in se ne zmenimo za požrtvovalno prizadevanje teh prijateljev...

Zbudimo svojo narodno zavest!

OPOZORILO

Neki naš poverjenik je izgubil blok za nabiranje naročnine po Din 6.—, ki nosi številke od 2301 do 2350. Najditelja prosimo, da ga odda v upravi »Naše volje«. Obenem opozarjamo naročnike naj onega, ki bi pobiral denar z blokom, ki nosi omenjene številke, prijavi naši upravi oz. mu ne izroči denarja.

UPRAVA.

D.:

Ideali sodobnega človeka

Tudi vi imate ideale. Nešteto jih imate, lepih in svetlih. Ustvarili ste si jih v ljudeh, ki jih srečavate na cesti, vidite na filmskem platnu, spoznate v tej ali oni knjigi. Med ženskami vam je morda ideal tista, ki ste jo videli na platnu nekega kinematografa, vaši prijateljci je pa morda tista oseba, poleg katere je sedela v gledališču. Nekdo vidi utelešen ideal v nekem politiku... Pa ne samo ideali v oseh. Zadnjič ste videli na sliki stavbo, hišo, ki ste jo imenovali idealno in v kateri bi hoteli nedvomno prebiti del vašega življenja; tisti večer ko ste sedeli v kavarni, je orkester igral neko uverturo; ubranost glasov in melodije; notranje razpoloženje je sprejelo to godbo kot najvišji užitek, kot glasbeni ideal. Paris vam je najbrž kraj, kjer bi z veseljem preživeli počitnice, seveda če bi imeli dovolj denarja; Ameriko si zamisljate kot državo, v kateri je utelešen ideal svobode.

Vem, da ste skromni in si niste nikoli drznili pomisliti, da bi bili vi komu ideal: neki ženski, ali če ste ženska nekemu moškemu; ali pa morda kakemu kiparju za pozo; mogoče se pa zdite nekemu športnemu menažerju idealen tip človeka, ki bi postal svetoven atlet; nekdo vas ima za ideal vseh potepuhov, lenuhov, falotov in sploh nekaj slabega; poslednjih je tudi brez idealov precej.

Na brezštevilnih področjih imate nešteto idealov. Kdo ve, če vam je kdaj padlo na misel, da bi pomislili, kaj imate prav za prav za ideal.

»Ideal je ideal«, mi je nekoč na to vprašanje odgovorila neka ljubka gospodična.

»Gotovo, sem ji odgovoril, toda prepričan sem da ste imeli prav o predmetu, ki ga imate sedaj za ideal, recimo glede moških, pred časom popolnoma drugačno sliko; prerokujem vam tudi, da bo tudi obrise tega ideala čas izpral in tedaj boste prepričani kot ta trenutek, da je najnovejši ideal edini in večni!«

Poleg teh sicer zanimivih idealov ima sodoben celotno vrsto drugih, ki se ne tičejo oseb, kateri so radi tega manj kočljivi, toda v isti meri zanimivi.

Zdi se mi, da je za današnjo dobo izraziti tisti, če ni morda kar edini, ki mu pravimo — moda.

Mislím, da se ne motim, če pravim, da bi imelo bore malo uspeha tisto dekle, ki bi se prikazalo v noši iz časov Marije Terezije. Ali pa da bi kavalir v opravi à la Louis XIV., z napudrano lasuljo, v čevljih z visoko peto in še s podobno dekoracijo, težko spravil kako dekle, da bi se vanj zaljubilo.

Smelo trdim, da si vsa človeška družba, ki trdno sedi na temeljih civilizacije, daje pod vplivom mode neko fantastično in majavo zunanost. Raznoličnost v oblačenju, v pohištvi, v bolezni; spremembe na književnem, političnem področju; nebrzdanost v obnašanju in govorjenju; stroge sodbe; pretiranost v razlagi javnih in zasebnih zadev; vse to je moda — ideal.

Od vseh strani sliši človek pogovore o A. Hitlerju in Mussoliniju. Nekateri proglašajo vse navdušenje, ki vlada za njiju, ne samo pri njih doma, ampak tudi drugod, za muhavost mode, toda večina pristavi:

»Tudi nam bi bil tak diktator potreben.«

In ljudje gredo ter iščejo ta ideal vseh politikov med možmi, ki posedajo v senatu in poslanski zbornici. Pa si izberejo tistega, ki ima ukazovalni glas, pa zopet onega, ki nekoč ni glasoval tako, kot vsa njegova stranka. Lahko pa tudi označijo za bodočega gospodarja domovine tega zato, ker ima lase ostrižene tako, da spominja na znano osebnost iz godovine, ali pa za to ker je nekoč v temperamentnem govoru ome-

nil, da bo prekoračil Rubikon. Pa dobijo še tretjega, ki ga priporočajo zato... zato... ali sploh vedo zakaj? Najbrž ne vedo zakaj; bacil mode jih je okužil.

Tudi dijaki so si ustvarili nek splošen ideal — neznanje. Sodoben dijak zapira s vsemi mogočimi sredstvi vsako luknjico, ki bi lahko spustila v njegovo, včasih popolnoma votlo glavo, nekoliko kapljic duhovnosti, ki mu jih že tako ali tako skromno podaja ne posebno zmožen profesor. Morda je prav ta zniveliranost med učiteljevim duhovnim obzorjem in tistim, ki ga ima nekoliko nadpovprečno nadarjen višješolec krivo, da se večini dijakov ne zdi potrebno, da bi se sploh kaj učila. Mogoče? Toda o tem bi ne govoril posebno rad. Raje si oglejmo sodobnega idealnega dijaka.

Po teden dni presedi pri knjigi, ne morda, da ba se česa učil, ampak da bi s pošastno natančnostjo prepisal na listek vse lekcije, s slovnico in prestavami vred. Priznati mu moramo, da je vstrajen, priden in natančen; obdarjen je potem takem s samimi lastnostmi, ki bi mu v življenju mnogo koristile. Prav tako pa lahko opazimo prave genije v iznajdbah tako zvanih trikov, s katerim naj onemogočijo, da bi profesor med nalogo, le malo posumil, da prepisuje. Nekdo gre in si pritrdi dolgo elastiko ob naramnice, na drugi konec pa priveže kos drobno popisane lepenke, ki jo ima med nalogo v levem rokavu; čim se profesor približa zadostuje lahen gib roke in napeta elastika izvrši svojo nalogo. To je le preprost primer izmed mnogih še bolj duhovitih, ki bi zaslužili, da bi jih dali dijaki patentirati. Dekleta so v tem pogledu daleko bolj napredna: imajo kar svoj monopol. Med nalogo si izpodrecaš nekoliko krilce: skozi prosojne nogavičke se lekcija lepo prečita. Brž ko se približa nevarnost, zadostuje, da si popraviš nekoliko krilo in zadeva je rešena. Kdo izmed profesorice ali boljše profesorje, bi bil tako nemoralen, da bi zahteval, da moraš privzdigniti krilo visoko nad koleno...

Vsi ljudje si žele vedno več. Nikoli jim ni dovolj. Človekov ideal je popolnost. Če pospešuje ta mrzlica umetnost, domovinsko ljubezen, humanost, je svet ogenj, je iskra za prihodnost, je perut za polet, je v malem človekovem srcu klica večje človečanske ideje, ki zasluži spoštovanje in občudovanje.

Brez vsega tega svetega ognja bi človek ne dal nikoli vsega tega, kar je dal. Radi te želje, doseči nekaj več, odkriva znanost nove resnice in jih stavi v službo človečanstvu; umetnost vdihuje v gmoto lepoto, politika povzdiguje duhovno in materialno vsebino naroda. Večkrat stopajo s tem ognjem tudi ambicija, tekmovanje, bojevitost — tri »muze« človekovega dela — toda brez teh hčerok slabosti bi ljudje ne ustvarili ničesar dobrega.

Ta duh ustvarja v velikih očeh epiko, v majhnih — farso.

Lovci na križce, naloge in zaupne ukaze so podobni miški, ki se pod mizo mogočnejšev udeležuje s tem, da gloda drobtinice, ki jih je bogatin stresel z mize. Ničeva in domišljava žensčura, ki se trudi, da bi se v oblekah pokazala bolj imenitno od prijateljice, skopuhasti računar, požrešni prekupčevalec, kosmati svetohlinec, ki liže podplate mogočnejših, ali ni to pisana družba človeških štirinožcev, gibkih kot opice, hudobnih kot so mačke, zviti kot so lisice?

Od vsepovsod slišite, da je svet mrzličen; brez dvoma; toda če ima mrzlico orol, nam da to misliti; če jo ima mravlja, se nam zdi smešno.

Ta mrzlica malih, ta strast, da bi drug drugega prekosili, pa četudi v najbolj nepomembnih in smešnih stvareh, je blizu delirija. Da temu lepši izraz, uporabljamo angleško besedo — rekord. Za vse so že beleženi rekordi: rekord v spanju in v stanju pokonci, v postu in žrtju, v govorjenju in pisanju. Samo v molčanju ga še pričakujemo.

Rekord je ideal sodobnega človeka in z vestmi te vrste so prenatrpane strani vseh listov, da se človeku včasih zdi, da je človeštvo na tem, da potrka na vrata blaznice. Nekemu pade v glavo, da bo z ženo naredil potovanje okoli sveta in sicer v čolnu. Nihče ne more tajiti, da bi ne bil to rekord v veslanju; toda potovanje okoli sveta se da izvesti na veliko bolj udoben način — s parnikom; pa čeprav se je potovanje izvršilo s čolnom, vse ostane pri starem. Pri pomnili boste: dejanje hrabrosti, trdnosti volje in vztrajnosti: gotovo. Vendar bi te dragocene darove lahko uporabil za kako bolj pametno stvar.

Drugega se poloti smešna želja. Povzpne se na knjižno lestev, se uravnovešči na vrhu in nato premikajoč zdaj to, zdaj drugo stranico, prevale na stotine kilometrov. Rekord na daljavo v hoji s knjižno lestvijo. Tako prevozno sredstvo gotovo ne plača taks in ne potrebuje konna niti motorja. Človeku je bila hoja z nogami prepočasna: omislil si je četveronožce in nato še motorje. Zdaj pa naj bi tekmovali v počasnosti? Zelvino prostovoljstvo.

Tango je lep ples; toda če ga plešete s hoduljami bo izgubil precej na svoji lepoti. Podoben bo plesu Rodeškega kolosa...

Prešernove pesmi so z uvodi, življenjepisom in opombami izšle v številnih izdajah. Nekomu se pa zahoče, da bi spravil vsega Prešerna na stopdeset kvadratnih centimetrov. Drugega ni treba, kot ga v drobnopisu prepisati na dopisnico in stvar je gotova. Ostane mu le, da se za nekaj časa poda v kliniko za očesne bolezni.

Smešno, neumno, boste vzkliknili. Toda to so le nekateri izmed sodobnih »idealov«.

II. Majski večer

Ali ste bili lani na »Majskem večeru«? Čudovito je bilo, kaj?! Kaj takega je mogoče le v maju...

Tudi letos bo. Še čudoviteje. Mogoče zato, ker bo trinajstega. Navdušenja bo že v začetku mnogo: sopran, tenor, violina, klavir, recitacije. Vsi sami umetniki. Potem bo pa ples. Pa jazz? — Broadway. Čudovit jazz! Štirje saksofoni, tri trube, klavir, kontrabas, tolkala; za spremembo še klarineti, violine in harmonike. — Večinoma je na plesih v začetku dolgčas. Vsem je še nerodno in se tudi tako držijo. Na »Majskem« še tega ne bo. Broadwayevci znajo sijajno zabavati. Povrh bodo še trije stepali. Šušlja se, da bodo peli tu pa tam tudi harmonisti. Same bombne šlagerje. Ljubljana se bo divila tudi novosti — drugje že zastarelemu plesu — Chamberlanijadi. Držimo fige, da ne bi te »novosti« do takrat uvedli že kje drugje. Mogoče bo tudi bar. Upajmo da ne!

Vse to bo 13. maja v Kazini. Brez zamude bi bil začetek ob dvajsetih.

Za konec še nekaj o — koncu. Bo zgodaj. Zjutraj, kajpade. Sonce bo vzhajalo. Mlekarice bodo grdo gledale: težko je pred ljudmi mešati mleko z vodo.

Koncem koncev bomo šli spat. Uspavali nas bodo petelini: kikirikiiii.

Pa še drugič kaj.

J. Tičar:

Nekaj o slovenskih obrtnikih

S kulturo, ki si jo je kmet pridobil iz izkušenj, je rasla potreba po udobnejšem življenju. En sam vsemu temu ni bil kos, zato so si pomagali med seboj. Kmalu se je videlo, kdo je za to ali ono delo bolj sposoben in sosedje so se obračali nanj in mu tako dajali priliko, da se je v svoji stroki še bolj izpopolnil. Prehod iz domače obrti v obrt se je v raznih krajih in raznih obrtnih vršil v različnih časih. Kaj kmalu so se pojavili kovači, tesarji, zidarji, kamnoseki, čevljarji itd. Med temi obrtniki so bili ukaželjni možje in fantje, ki jim domače izkušnje niso zadostovale, zato so hodili v tujino — »v fremd«. Največ so hodili v Nemčijo, pa tudi v Francijo, Švico in druge dežele jih je zanesla pot. V tujini so ostali dalj časa, celo po več let, kjer so se nadalje izobraževali pri raznih mojstrih. Tam so se naučili marsičesa, kar so potem doma z uspehom uporabljali. S seboj so prinesli tuje izraze raznemu orodju in delu, ki so še danes v rabi.

Od stavbarskih obrti sta najstarejša tesarska in zidarska. Kot zidarji so hodili na Kranjsko Slovenci s Krasa, ker pa je bilo teh premalo, tudi Lahi. O naših slovenskih zidarjih so govorili, da samo pipo bašejo, naredo pa eno figo. Italijanski zidarji so bili cenejši, kajti živeli so zelo skromno ob polenti, koščku sira in ob malo zabeljeni solati; niso bili pri nas stalno naseljeni, temveč so hodili v naše kraje na pomlad, na zimo pa so se vračali domov. Svetovna vojna je za vedno vzela te laške vandrovce-zidarje, ki jih je bilo mnogo zlasti v času pred njo.

Drugi stavbarski obrt je tesarstvo. Tesarji so obtesavali drevesna debla, da so iz njih sestavljali kozolce, ohišje in ostrežje, ki so ga potem pokrivali s slamo ali deščicami, škodlami ali »šindelnimi«¹ imenovanimi. To so bile do 1 meter dolge klane deščice. Starejše je kritje s slamo. Iz razumljivih vzrokov krijejo ljudje na ta način vedno manj svoja poslopja. Krovce, ki bi znali dobro kriti s slamo, je danes že težko dobiti, so pa to običajno le stari možje.

Tesarstvo je temeljno tudi za mizarstvo, kolarstvo, »bognarsko«² obrt. Naši domači mizarji so izdelovali, kakor sedaj, pohištvo, ki je bilo tako okusno izdelano, da ga še danes radi posnemamo. Tega starega pohištva se je v nekaj kratkih desetletjih mnogo uničilo. Kmetje so skrinje, stole itd. požgali, slike na steklo pa pobili in so posamezne koščke uporabili za »raščpljanje«³ čevljev. Tako je bilo zaradi nerednosti in nepažnje uničeno mnogo tega, kar je kazalo kulturno stopnjo našega naroda. Zasluga starinarjev in prekopčevalcev je, da se nam je ohranilo vsaj nekaj teh starin. Včasih so te stare robe nabrali za mal denar polne vozove in jo potem poprodali doma, mnogo pa jo je šlo tudi v tujino. Kmetje so bili veseli, da so se iznebili »stare ropotije« in ovrhu še kaj izkupili.

Največ je ohranjenih skrinj. Najstarejše so iz trdega lesa (hrastov, češnjev, javorjev), umetniško izrezljane ali z vloženim raznovrstnim lesom. Pozneje, zlasti v 19. stoletju, so izdelovali tudi skrinje iz mehkega lesa, ki niso bile več rezljane, temveč prav okusno poslikane z raznimi narodnimi okraski in podobami.

Obrt, ki se bavi z obdelovanjem lesa je tudi kolarstvo. Ta obrt je v glavnem izdelovala vozove, pluge in druge večje kose pri poljskem orodju, dočim so manjše reči izdelovali kar sami doma. Opišem naj le stari način izdelovanja koles. Kolo je bilo sestavljeno iz palic »šprikelj«, ki so v sredini tvorile kvadrat, v katerega je bila posajena pest.

Po kmetih so živeli nadarjeni posamezniki, ki so se pečali z rezbarstvom in slikarstvom. Tako

so nastale podobe na panjih, spominki ob potokih, lipovi bogovi, pa tudi slike na steklo in ogledalo. Najstarejše so rizbe na panjih. Podob na steklo je ohranjenih še precej, medtem ko je onih na ogledalo manj, čeprav so mlajšega izvora. Ogledalo namreč zlasti na vlažnem prostoru rado oslepi in slika izgubi svojo vrednost. Slike same lahko že po barvi ločimo, ali jih je izdelal domači podobar ali tujec. Slovenskega izdelka so po večini na modri podlagi in na njih zelo redko najdemo olivno zeleno barvo. O slikah, ki imajo za podlago zeleno barvo pa lahko trdimo, da so nemškega izvora. Vse te podobe in rezbarije predstavljajo v glavnem razne svetnike in »bridke martre«. Slike na znamenjih ob potih nam včasih nazorno prikazujejo nesreče, ki so se na tem kraju zgodile.

Druga skupina obrti je ona, ki naše ljudi oblači v njihova narodna oblačila, to so tkalska, klobučarska, čevljarska in krojaška obrt.

Zenske so doma spredle iz domače volne ali lanu niti. Nato so jih dali tkalcu, ki je dal volno ali lan v statve in naredil v njih sukno ali platno. Če pa je zmešal volnene in lanene niti je nastalo blago »mezlan«⁴ nazvano. Sukno so delali nekda po vsej naši domovini. V preteklem stoletju pa se je to omejilo zlasti na Gorenjsko in Kras. V Ljubljani je bilo sukno znano kot gorenjsko sukno. Danes ne vem če ga doma sploh še kje delajo. Izdelovanje platna pa je razen v Beli krajini skoro prenehalo.

Blago so barvali sami doma. Rdeča barva za »telovnike in pasove«⁵ je prišla najbrže iz tujine. Črno barvo so delali sami, tako da so v kis namočili zdrobljene ježice, šiške, hrastovo lubje in so dodali še starega železja. To barvilo so imeli kar v jamah, izkopanih v zemlji ali v kadeh. V njih so potem po ves teden in tudi več namakali sukno, mezlan ali platno.

Pri nas Slovencih so nosili klobuk le moški, ženske pa druga pokrivala. Na bivšem Štajerskem so tudi ženske nosile povrhu »peče«⁶ klobuk, kar je vpliv severa. Klobučevino so izdelovali iz domače volne. Volno je klobučar najprej poškopril z vodo, v katero je vlil »hudičovo olje«⁷. Potem je to gmoto na gorkem na znotraj obrnjenem kotlovm pokrovu toliko časa tolkel in močil, da je nastala primerno debela klobučevina. To je nato stolkel v votel stožec, ki ga je posadil na lesen model in ga gnetel še naprej, da je dobil štulo in kraje. In tako je nastal klobuk.

Še nekaj o strojenju kož. Strojar je dal kožo v apno, nato je odstranil dlako ob razpolovljenem drevesnem panju, ki je bil na notranji strani še malo vzdolben. Čez ta panj pa je vrgel kožo, s katere je z zaokroženim strgalom očistil dlake.

Če je kmet rabil krojača ali čevljarja, ga je poklical na dom in ljudje so rekli, da je šel k temu in temu »v štiro«. Ako so imeli obrtnika v štiri, so mu močno stregli s hrano. Krojač in čevljar sta bila živo izpričevala, kakšna je hiša. Danes je štira v krojaški obrti skoro prenehala, živi pa še v čevljarski, kajti kmeta stane manj, če mu čevljar dela doma in mu odračuna jelo.

¹) iz nemščine: die Dachsindel.

²) iz nemščine: der Wagner = kolar.

³) iz nemščine: rasplen = strgati.

⁴) mezzo lano

⁵) telovnik in pas, oboje iz rdečega sukna, sta znak zelo stare slovenske narodne noše.

⁶) najstarejše slovensko žensko pokrivalo

⁷) žveplena kislina (H₂SO₄).

T. J. :

Kako so nekoč barvali pirhe

Lepi pirhi so bili nekoč ponos vsake kmečke hiše. Fant in dekle sta se obdarovala z njimi, trkanje in sekanje pirhov pa jim je kratkočasilo Velikonočne praznike. Razume se, da v prejšnjih časih niso barvali pirhov z »abcibildri«, barvastim papirjem itd., temveč z barvami domačega izdelka. Barvila so pripravljali v glavnem iz raznih vrst lesa, tako da so ga kuhali v vodi, kateri so prilili še malo kisa, da je bila barva bolj živa.

Pokojni gospod Bonač mi je pravil med drugim tudi to, kako so v Begunjah na Notranjskem barvali pirhe, ko je bil on še mlad pobič, od tega pa je minulo že polnih sedemdeset let.

Modro barvilo so napravljali iz suhega jesenovega lesa. Jajca so kuhali skupaj z jesenovim lesom. Rumenili so jih s češminovim lesom ali tudi žafranom. S kuhanimi čebulnimi listi so jih pobarvali rumeno (samo jajca z belo lupino), oziroma rjavo če so jajca pustili delj časa v barvi. Za izdelovanje rdečila so jemali prežuljko, pravilnejši bo izraz »pražiljka«, ker prihaja beseda od Brazilije. Kupovali so jo v trgovinah, danes pa jo dobiš v lekarnah in drogerijah. Ko so s temi barvami pobarvali pirhe, so jih nekateri nesli v mravljišče, da so nanje prišle mravlje in jih obrizgale z mravljenčno kislino, ki je prejedla barvo. Kjer so šle mravlje so nastale bele vijuge in pike.

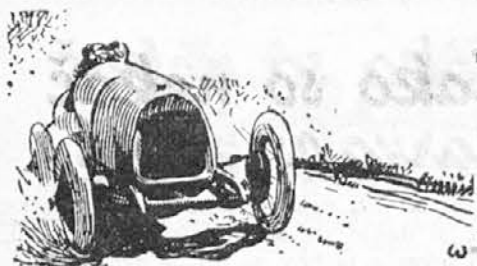
To je en način, kako so barvali pirhe, opisovali pa so jih tudi z voskom. V ta namen so vzeli kakih 12 cm dolg in dober centimeter debel klinček, ki je bil na enem koncu preluknjan. V lukno so posadili dobra 2 cm visok pločevinast stožec, ki je imel na vrhu za iglo debelo odprtino, pri strani pa je bil dobro zaprt, da je rastajani vosek tekkel samo pri vrhu. To pisalo so imenovali »kijačca«. V zbirki prof. Alberta Siča »Narodni okraski na pirhih in kožuhih« sem našel za »kijačco« tudi besedo »pisalka«. Lepo umita in seveda že kuhana jajca so potem s to kijačco obrisali. V pločevinasto vrečko so trpali vosek in podraževali nad svečo del konice, ki je gledal iz lesa. Kovina se je ogrela, rastopil pa se je tudi vosek in pričel teči skozi odprtino. Ko so jajca tako opisali, so jih dali v mrzlo barvilo in barva se je prišla samo nepovoščenih mest, dočim so povoščeni deli ostali beli. Pri delu so morali paziti, da niso z voskom zamazali onih delov, ki naj bi bili barvani. Tako so z voskom naredili tudi več barvne pisanice, katere so posebno lepo izdelovali »Belokranjci«. Pirhe so krasili z raznimi narodnimi okraski, velikonočnimi voščili, pa tudi z izreki ljubezni (kakor na primer :Gorim za te, iz ljubezni itd.), zlasti če je bil piruh darilo fanta deklini ali narobe.

Ko so bili pirhi pobarvani z zadnjo barvo, so jih obdrgnili s slanino, da so dobili blesk.

* Po prof. A. Siču, iz zbirke »Narodni okraski na pirhih in kožuhih«. Pražiljko so že v 16. stol. pripeljali v Evropo francoski mornarji pod imenom »Braziljski les« — *Caesalpina echinata*. (V Slovenijo pa je prišla preko našega Trsta.)

** Za barvanje pirhov so uporabljali še (sivkasto) rdečo barvo, ki so jo napravili iz jelševega in češnjevega lubja, črno pa iz jelševega in hrastovega lubja.

TEHNIČNI OBZORNIK

O Škodovih tovarnah

Po zadnjih dogodkih so dobili Nemci med drugim tudi velike Škodove tovarne. Kaj so s tem pridobili si moremo predstavljati le, če si ogledamo te tovarne malo natančneje.

V Škodovih tovarnah, ki prav letos praznujejo 70letnico svojega obstoja, izdelujejo prav vse vrste različnega železa in jekla med drugimi nekaj specialnih vrst (Škoda jekla), valjano železo (tračnice i. p.), stiskano jeklo in posebne zlitine za ležaje.

Posebno razvita je proizvodnja strojev: visoko in nizkotlačnih lokomobil, lokomotiv, parnih in vodnih turbin, eksplozijskih motorjev, letalskih motorjev in celih letal, avtomobilov, vagonov, tramvajev, motornih čolnov, vlačilcev itd. Tudi elektrotehnika ni zaostala. Izdelujejo vse od elektromotorjev in transformatorjev do hidrocentral.

Češko orožje, izdelek teh tovarnen, slovi kot eno najboljših na svetu.

Posebno veliko izdelkov Škode je šlo v Nemčijo (15 tonska krmila za prekoceanske parnike, visokotlačni kotli iz enega samega kosa, težki do 60 ton, visokozmožni elektromotorji itd.), ki niti svojih prekomorskih velikanov, kot sta »Evropa« in »Bremen«, na katere so Nemci tako ponosni, ni mogla zgraditi brez Škodine pomoči.

Tudi v Italiji, kakor v vsej ostali Evropi, Afriki in Ameriki, pa tudi Aziji, so izdelki Škode uspešno konkurirali vsem drugim tovarnam.

Škodove tovarne so opremljene z vsemi mogočimi vrstami strojev: s težkimi parnimi kladivi, hidravličnimi stiskalnicami (za pritisk do 1750 ton), z vsemi vrstami stružnic (tudi za struženje predmetov s premerom več metrov), z vrtnimi stroji, topilnicami, valjarnami, reskalniki itd. itd.

Samotna ulica

Za boljšo predstavbo ogromnosti tovarne navažamo, da so izdale tovarne v l. 1928 (poznejših številkih nimamo na razpolago) samo za plače nameščencev in za socialne dajatve prispevke čez 120 milijonov zlatih Kč, centralna uprava tovarn v Pragi pa je izdala v istem letu samo za pošto 822.000 Kč.

★

Trije jugoslovanski inženjerji Ilić, Zrnić in Sivčev so skonstruirali enosedežno lovsko letalo IK-3, ki spada med najboljše letala te vrste v Evropi. Letalo je kovinast nizkokrilec s trokrakim propelerjem. Kolesa (vozilo) med letom uvlači in doseže tako hitrost do 527 km na uro. Letalo je zelo močno oboroženo: ima lahek top, dva sinhronizirana mitraljeza in dva mitraljeza v krilih. Izdelujejo ga serijsko v tovarni »Rogožarski a. d.« v Beogradu.

Isti trije inženjerji konstruirajo tudi lovca IK-5, ki bo prekosil po brzini in gibčnosti vse dosedanje. Po predhodnih računih bo dosegel 700 km na uro. Poskusni leti bodo že koncem letošnjega leta.

★

Angleži dokončavajo veliko potniško letalo Fairy F. S. 1, ki bo baje prekosilo vsa dosedanja.

Pri celotni teži 20 ton bo njegova maksimalna hitrost 420 km na uro, potovalna pa 350 km na uro. Prostora bo za 30 potnikov, dva pilota, radiotelegrafista, mehanika in stewarda. Kabine bodo hermetično zaprte in pod stalnim tlakom, da potniki ne bodo čutili višinskih razlik. Letalo bo štirimotoren nizkokrilec z uvlačljivim vozilom in posebnimi krilci za zmanjšanje pristajalne hitrosti. Seveda bo opremljeno tudi z najmodernejšimi aparati za let v noči in megli.

★

Bencinski motorji za letalske modele niso več posebnost. Nemci uvajajo že celo aerovlek z modeli. Model z bencinskim motorjem vleče jadralni model in ga po določenem času odklopi, nakaž jadralni model sam jadra. Na ta način so dosegli že lepe rezultate.

★

Vedno bolj se uvaja avtomatično krmiljenje jadralnih modelov. Model leti vedno v določeni smeri, če pa pride v navzgorni zračni tok (termika) začne krožiti in se dvigati. Ko navzgornik preneha, leti model spet v določeni smeri.

★

Pri motornih kolesih se vedno bolj uveljavlja tako zbrane teleskopske vilice in vertikalne vzmeti na zadnjem kolesu, kar naredi vožnjo udobnejšo. Tudi kardanski prenos namesto verižnega je vedno bolj pogost, posebno pri motorjih znamke BMW.

★

Za ljubljanski strojni inštitut je nabavljenih že lepo število strojev kot n. pr. parno kladivo, stružnice, reskalnik, skobelnik, stroj za izdelavo zobatih koles, brusilni stroj, sveder itd. Naročena je tudi specialna stružnica za struženje s tkzv. »Widra« noži, ki je potrebna za izdelavo zelo preciznih predmetov in strojnih delov. Le zgradbo za inštitut je menda zamorila spomladanska slana.

M. O.

Jarenin Miron

Pomlad

Ze vstaja pomlad in nebo se jasni,
po poljih poganjajo ljubke cvetlice,
ki mladi so Vesni najdražje družice,
sveto hrepenenje nam v srcih gori...

Vihravo dekletce — pomlad si mi ti,
ko vlečeš in vabiš me k sebi v samote,
ko kažeš na skrivnem nebeške lepote,
ko k tebi vse kliče, v življenje hili...

Oj, bodi ti moja, vsa moja pomlad!
Saj v tebi spočije se moje srce,
vse lepše blestijo mi v duši želje,
oj, bodi vsa moja! Objel bi te rad!

Pomlad, oj pomlad, kako sem jaz mlad!
Zavriskal bi, pel in se ves razigral,
v naročje se tvoje vesel bi zagnal
in čutil ob tebi, da nekdo še vidi me rad...

A. B.

Slovo

Zdaj odhajaš, dragi bratec,
spet od mene v svet prostran.
Vem, da si mladosti, sreče
in življenja prežlehan.

A če zlobni svet bo ranil
mlado ti srce, tedaj
pridi, da od svoje sreče
dam ti rož in sončni maj.

Vedno si se vrnil k meni,
ko ti je bilo težko.
Vedno našel si v meni
ljubo malo sestro.

Če nekoč bi se ne vrnil
več, naj sreča bo s teboj
in ljubezen in molitev
moja, dragi bratec moj!

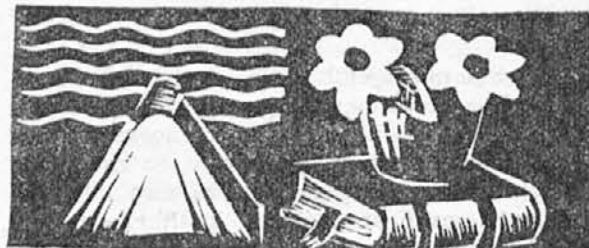
A. B.

Pomlad

Spet boš prišla, pomlad zelena,
prinesla sonca, cvetja sanj.
Spet bodo srca zadržela
prepolna vsa pričakanj.

Ti pa skrivnostno boš objela
drhteča mlada srca vsa,
čarobne jim boš pesmi pela
in dvigala jih do neba.

Le meni ne odpiraj raja,
ne kaži sončnih mi poti,
ker še od lanskega mi maja
blešči se — me srce boli!

Živeti pomeni delo; kdor ne zna iz svojega
življenja napraviti ničesar, temu je življenje
nič.

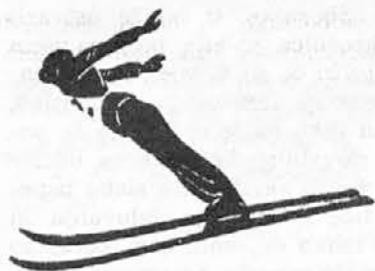
Madame Guizot

Lenoba popolnoma neopazno požira vse čednosti.

Le Rochefoucauld

Življenje in veselje sta dve zdravi reči, ki
podpirata druga drugo.

Renan

Kamo:

Planica 1939

Obupno je vstati takole ob petih. Vendar vlak odpelje nekaj pred šesto; torej vstani, na pravi se in pojdi!

Čudovito tiho je v Ljubljani okoli pol šestih. Le posode mlekaric in zmajani koraki ponočnjaka motijo tišino.

Na postaji je nekaj več vrvenja. Nekaj smučarjev in potnikov-civilistov čaka zaspano na vlak. Preden sem se zasidral v vlaku sem si hotel kupiti časopis. Toda katerega: »Jutro« ali »Slovenca«? Sežem v žep po dinar in ga vržem v zrak: če bo glava je »Jutro«, če bo »cifra« pa »Slovenec«. Pa šment, dinar se mi je postavil po robu in tako sem kupil »Koprive«. No, pa tudi pri »Koprivah« se udobno spi.

Takole v začetku vožnje je še vsem nerodno. Vsi gledajo iz zadrege na tla ali skozi okno, pa je še povsod tema. Eno je pa res. Takoj v začetku se že prerivajo. To pa zato, ker sta v turističnem vlaku le dva smučarska vagona pa še v teh dveh so civilisti. Sicer pa je najbolje, če zaspiš, ti vsaj ni treba zganjati kavalirstva in odstopati sedeža. Le dreto pusti na miru in je nikar ne vleci, sicer kmalu dobiš kako brco, če si srečen celo od gospodične!

V Kranju vstopi še nekaj »manj nežnih« in tako dalje z vedno večjo zamudo do Planice. Včasih pride še kakšna senzacija vmes; n. pr. pade komu pomaranča skozi okno ali pa zmanjka v oddelku za nekadilce cigaret. Ko kupiš še nekaj spominčkov na Planico si že tam. Navadno je na planskem kolodvoru brozga ali pa led. Letos je bil pa sam pesek.

Pa v Slatni je bilo že bolje: tam je bil vsaj led.

Polovica smučarjev, ki pridejo v Planico gre v gostilne v Ratečah, polovica pa v dom Ilirije. Če nekoliko zamižimo pred to matematiko, najdemo še kakih deset, ki gredo smučat. Med tistimi desetimi sem bil tudi jaz. Pa sem kmalu

vrgetl smučati v koruzo in sem se priključil drugi polovici, matematike radi! Na čudo se je tekma začela točno, zato pa tudi ljudi ni bilo mnogo. Vsi so se zanašali, da bo pričela pol ure kasneje; zato je pri nas najbolje, če vsaka prireditev prične celo uro kasneje in vsem bo ustrezno. Pred tekmo sem se četrto ure igral Indijance, da sem se pretihotapil skozi vojaške straže do skakalnice (novinarsko izkaznico sem namreč pozabil doma). Stvar o »vojaških stražah« se sliši precej dramatično, pa ni tako hudo. Po mojem je najbolje, če imaš modro čepico z belo resico, pa te nihče ne ustavi. Vsak si namreč misli: ta je pa Norvežan. In tako kapico sem imel jaz.

Tekme same na sebi niso bile take kot druge. Nekoliko gospa je padlo v nezavest, ko si je nek skakalec zlomil smučko. Sicer pa niso vedeli, ali so one padle v nezavest radi skakalca, ali si je on zlomil smučko radi njih. Kajti gospe so zavpile, ko je bil fant še v zraku. Pa tako so vzklikale pri vsakem skakalcu in če ni padel, so se brž pogledale v ogledalce, da vidijo, če so kaj lepše, kadar so razburjene. Sicer sem pa slišal govoriti svetovnega prvaka — Bradla. Slišal sem pa samo eno besedo iz njegovih ust: »Teufel« je dejal, ko mu je pri doskoku padla čepica z glave. Nek naš tekmovalec pa je že v zraku dejal »Ka duš!« potem je pa padel. Po tekmi je bil še dvojni skok. Nato dva padca in pa konec.

Šel sem v dom Ilirije, v katerega je prišla pozneje tudi neka ekskurzija z liceja, ki jo je vodil nek profesor o katerem se je neka gospa izrazila, da ima kosmate oči. Pa je nisem razumel. Te licejke so potem »prepevale«. Videl sem gospoda, ki je imel na poti v usta krasen kos pečenke, pa ti »zapoje« ekskurzija. Gospodu padejo vilice iz rok in hitro naroči brinjevca. Mislim, da zaradi petja. Sicer pa je bilo v domu zabavno. Natararica je trdila, da nima petdeset par, pa sem jih videl, ko je brskala po denarju v roki, najmanj pet. — Sicer je pa bil moj čaj čisto dober. — Potem sem šel jaz — slo-

venski inteligent — smučat na »livado trotov«. Tam je bilo zelo prijetno in me je nekdo inspiriral za dve pesmi. Padel sem samo trikrat, pa takrat pošteno. Vso kožo imam še danes rdečo. Začelo je snežiti. Šel sem nazaj v dom, še na en čaj. Intervjuval sem Priboška in potem mi natararica spet ni imela vrniti petdeset par. Tudi licejke so se takrat že umirile. Brundale so bolj vase »narodne pesmi«. Tri so bile, kot sem opazil, brez posluha. Seveda so bile najbolj glasne. Potem je nehalo snežiti in prireditelji so se obrisali pod nosom (z robcem) za prirediteljev na letalnici. Spet sem šel smučat na »livado« in sem imel priliko poslušati učen govor nekega Zagrebčana, ki je imel drugič dilce na nogah. Padel sem še enkrat, pa tako, da me je vse bolelo, čeprav nisem bil nikjer rdeč. Nato pa sem šel na kolodvor. Tik pred kolodvorom je padla neka gospodična in ji je bilo malo nerodno.

Pri blagajni, kamor sem prišel pet minut pred odhodom vlaka, mi je dejal g. železničar, da mi ne more dati nazaj petdeset par, ker nima drobiža. Pač pa pride z naslednjim vlakom pošiljka drobiža — naj se oglasim kasneje.

V vlaku je bilo sila kratkočasno. Za mojim hrbtom sta se dva poljubljala, jaz pa sem mižal. Pred menoj so jedli in pili, jaz pa sem mižal. Iz bližnjega oddelka se je slišalo »petje« licejk. V tistem oddelku so bile »samo« licejke... Sicer se je včasih zaslišal kak bas ali tenor, pa sem si mislil: gotovo je že katera mutirala, saj so že precej stare in sem zamižal še z ušesi. Pozneje ko me je brcnil sprevednik, češ naj mu pokažem vozovnico in sem odprl oči in ušesa, sem zaslišal za seboj cmokanje, iz bližnjega oddelka pa se je orila primorska:

»Moj Milenko ne može da spava,
od te buke zbole ga glavaaaaa«.

»Videl sem Švajca visoke gore...«

(Nadaljevanje.)

Funivia, ali po naše vzpenjača, mi je takoj v začetku vtila v kosti nekoliko strahu. (Mislim, da s tem nisem indiskreten). Ko sem pogledal ob žicah navzgor in sem videl kako se nalahno pozibavajo, me ni preveč mikalo, da bi sedel v kabino, po drugi strani me je pa vlekel, da bi poskusil, kako je človeku, ki visi na žici nad prepadom. Sam vrag mi je obrnil oči na napis, ki je visel na poslopju. Tam je pisalo, da je centralna vlada v Bernu uporabo vzpenjače prepovedala, kantonalna vlada v Bellinzoni jo je pa dovolila in vzpenjača je delovala. V glavi se mi je takoj porodila misel: Kaj pa, če je vzpenjača slabo grajena? Mogoče jo je zato centralna vlada prepovedala, da reši življenje ubogih izletnikov, ki bi zaupali svoja bedna telesa tem vrvm? Zakaj jo je pa kantonalna vlada dovolila? Kolebal sem med enurno hojo v hrib in med šestminutnim strahom za življenje. Kabini sta se v tretje vrnili iz višine, vse je potekalo v najlepšem redu. Odločil sem se za šest minut strahu in sem sedel v kabino. »Pronti!« in dvigati smo se pričeli. Spo-

četka me je objela nekaka tesnoba, ki sem jo pa hitro premagal. Ves čas sem imel občutek, da mirujemo in da beži dolina od nas. Vse je izginjalo v globino in se manjšalo. Ljudje ob dolnji postaji so postajali valjujoče črte in avtomobili, ki so švigali po črnih cestah v dolini, so se premikali, kot bi se plazili. Ozrl sem se še prav pod kabino in uzrl nebeški prizor. Houdournik, prav za prav že reka, je hrumela iz tesni, široke morda dva metra in je sikala po zraku iščoč tal, ki jih je nenadoma zmanjkalo. Višine slapa nisem mogel z očmi presoditi, ker smo se ves čas dvigali, pa tudi dna nisem mogel videti. Videl sem le kakih šest, sedem metrov stebra, ves spodnji del pa se je izgubljal v oblakih vodnih kapljic, pene in prahu, ali kako bi že imenoval vso ono skup vodo, ki se je dvigala iz globeli. Da je bila lepota dovršena, je še sonce razdrobilo svojo luč v tisoč barvnih odtenkov in z njimi obdalo beli steber. Zaželel sem si, da bi se stroj, ki nas je vlekel, pokvaril in da bi obstali nad tem slapom. A kantonalna vlada je že vedela, zakaj je dovolila vzpenjačo in tako smo se dvigali naprej. Prišli smo na plato, s katerim se je ob prepadu končavala dolina, ena najlepših, kar sem jih videl v življenju, ki sega vse do Rheinwaldhorna. Ko so nas iztovorili, smo se znašli pred gostilnico, kjer so že najini komilitones balinali in plesali z vročerkvni Tessinkami. Pa niso se dolgo zaba-

vali. Vzpenjača je kmalu zvozila vse koloniste na vrh in oprtali smo nahrbtnike, kovčege so znosili z mulami za nami, in vzeli pot pod noge. Cesta ali bolje pot, je vodila spočetka dokaj složno ob kanjonu, v katerem se je zaletavala uklenjena voda. Povprečna širina te poti je dva metra, včasih več, včasih manj, kakor je bil pač teren. Dolina sama je ledeniškega izvora, prav tako kot glavna dolina Aquarossa-Biasca, in se začneja s krasnim cirkom. Stene so že na dnu nekoliko zasute in obrasle. Sem pa tja je prilepljena na položnejši del hišica, strnjena naselja pa so le tri. Med potjo sem se že seznanil z nekaterimi tovariši, ki so mi izpopolnili geografsko znanje. Tolmačili so mi imena vrhov, ki so se belili za nami. Uvidel sem, da je bil naš zemljepis zgrajen na popolnoma napačni podlagi. Vse je bilo tako abstraktno, brez pravih predstav. Koliko je vsakdo slišal govoriti o Mont Blancu, pa vem, da ga ne bi nihče spoznal, če bi ga postavil predenj. Pa saj ni treba, da grem tako daleč, Malo je danes dijakov, ki bi poznali vse vrhove Kamniških Alp. Vedeli bodo, koliko je visok Grintovec, koliko Ojstrica, vedeli bodo, da spadajo k tem Alpam še ti in ti hribi. Če jih pa boste vprašali, naj vam pokažejo, kateri je Planjava, kateri Krva-vec, pa ne bodo znali. Postavlja se nam vprašanje: ali je profesor ignorant in ne pozna niti domačih planin ali je pa toliko brezbržen, da

DOPISI Z ZAVODOV

MARIBOR

Dosedaj je bilo društveno življenje na našem zavodu precej mirno. Od vseh društev je najbolj delavna »Trezvena mladež«, katere lutkovni odsek riraja vsako nedeljo predstave. Zahrumelo je pa zadnji teden, ko se je razvedelo, da bo radi nedelavnosti odbora »Jadranske straže« izredni občni zbor, čigar glavni namen so volitve novega odbora. Vpisovali so se novi člani, od razreda do razreda so hodili različni poslanci in vabili na volitve. Občni zbor se je vršil 11. februarja v nabito polni pevski dvorani. Predsednik tov. Urh je pozdravil g. ravnatelja in g. prof. Bunca. Nato je podal svoje poročilo. Opravičil je delno nedelavnost odbora radi pre zaposlenosti odbornikov, ki so večinoma osmošolci. Nato so poročali še ostali funkcionarji. Stari dbor je bil razrešen. Prišli smo k glavni točki občnega zbora, volitvam. Predloženi sta bili dve listi. Prva je bila nacionalna, katere nosilec je bil tov. Brglez, druga pa »demokratska« s tov. Menihom na čelu. Ko je g. prof. Bunc pregledal obe listi je ugotovil, da je prva veljavna, na drugi pa niso bili vsi odborniki člani PJS in je bila zaradi te formalne napake odklonjena. Do volitev sedaj ni prišlo in na kompromis pa tudi prva lista ni pristala.

Zato je ves odbor tov. Brgleza na predajni seji po občnem zboru sprejel od prejšnjega odbora posle. Upamo, da bo spet dvignil PJS. na tisto višino, kot je bila pred leti in da bomo ob počitnicah potovali na naš sinji Jadran.

Čuvajmo naše morje!

★

Drage Voljašice in Voljaši! Ne nameravam vam opisati delovanje raznih društev, bodisi legalnih, bodisi ilegalnih, na naši klasični gimnaziji v Mariboru. Povedal vam bom le dogodek, ki je vreden »obelodanjenja«. Naš podmladek Jadranske straže že nekaj let bolj slabo uspeva, a letos je menda dosegel minimum. Kot vzroke našteva naš predsednik Humar to-le: Nismo imeli volitev, ki bi gotovo drugače sestavile odbor, kot pa je ta, ki je sestavljen kompromisno po »političnih strujah oz. strankah«. Nato je še pokaral »samovoljnega« tajnika, ker

je na nekem dopisu pridal pozdravu »Čuvajmo naše morje« še »Čuvajmo Jugoslavijo«; seveda predsednik tega dopisa ni hotel podpisati. Nato je podal ostavko na svoje mesto ter obenem še ostavko sedmih odbornikov, ki so demisionirali po lastnem nagibu in ne po dogovoru, kakor je dejal.

Mi pa, ki smo ostali, upamo, da bo »vladna kriza« kmalu rešena.

Na zdar!

So. Ko.

LJUBLJANA

I. drž. realna gimnazija

Zadnje čase beremo v »Naši volji« o živahnem šahovskem gibanju po vseh gimnazijah. Pa smo se oglasili še mi, da ne boste mislili, da spimo ali da na naši realki sploh ni šahistov. O, koliko jih je! Pri vseh, od najmlajših pa tja do maturantov, je zanimanje za kraljevsko igro zelo veliko. Pri delu nas najbolj ovira dejstvo, da nimamo prostora, kjer bi nemoteno igrali.

Da so naši šahisti kljub vsem oviram tudi po moči na višku, je dokazal izid dvoboja s III. drž. realno gimnazijo v Ljubljani. Dvakrat so se spopadli Bežigradjci in realci. Prvikrat 25. februarja, drugič pa 4. marca. Našo gimnazijo so zastopali Eržen, Čobal, Slokan, Janežič, Om-ladič, Ostreljč, Germek in Arrigler. Prvikrat so nasprotniki po zelo dobri igri izgubili s 6 in pol : 1 in pol, drugič so Bežigradjci zopet izgubili z nekoliko boljšim rezultatom 5 in pol : 2 in pol. Edino zmago jim je priboril Sešek. Rezultat dvoboja med I. in III. drž. je torej 12 : 4. Tako je I. drž. real. gimn. dokazala, da je tudi ob šahovnici prva!

Boris

III. državna realna gimnazija.

Odgovarjamo na stavke, ki jih je v svoji veliki jezi napisal neki tovariš proti odbornikom Podmladka Rdečega Križa na naši šoli. Stvar izhaja iz občnega zbora. Zelo se je z nad tem, da odbor ni ustvaril v društvu delavnosti. Ali je morda o tem poučen, da P. R. K. na naši šoli že več let sploh ni deloval... Zakaj? Morda bo on vedel povedati... Da ni vedel, da P. R. K. sploh še obstoja ni nikakor naša, pač pa njegova velika krivda. Se pač tudi on, kot velika večina naše družine za njega ni zanimal. Ali je bil morda v svojem velikem zanimanju vsaj na enem predavanju P. R. K.? Stavek o »nacionalni krinki« sploh ne spada v to rubriko. Kdor

pozna posamezne odbornike, si bo že ustvaril svojo sodbo... Okrožnica je bila poslana vsem 1500 dijakom enako in če so ti tako otopeli zaradi svojega prevelikega zanimanja za politiko, kozmične pojave in tako dalje in čakajo še posebne prošnje ter povabila, da se zbora udeležijo, je čisto jasno, da je akcija zelo slabo uspešna... Kar se pa tiče nadaljnega delovanja in načina volitev, bo lahko dopisnik sam korajžno vstal in povedal svoje mnenje na prvem izrednem občnem zboru P. R. K. v četrtek 6. III. 39.

tajnik:
Hrovat franc

predsednik:
Furlani Stanko

blagajnik:
Janko Predan

Kljub temu, da dopisu manjka bistveni del, namreč žig, ga objavljamo, ker nočem nikomur delati krivice. Dijaki bodo lahko oba dopisa primerjali in si sami ustvarili sodbo. Prosil bi pa v bodoče, da se odborniki vsaj čitljivo podpišejo.

Urednik.

III. državna realna gimnazija

Zelo lepo so se spomnili dijaki našega zavoda zadnjega kronanja koroških vojvod pred 525 leti. 18. marca so priredila vsa dijaška društva (pod vodstvom narodno-obrambnega krožka) v telovadnici skromno toda zelo globoko zamišljeno spominsko svečanost (seveda, kar jih ni ušlo domov) in pet profesorjev. Ni čudno, da med dijaki ni zanimanja, če jim še gg. profesorji ne dajejo zgleda!

Na oder je stopilo osem krepkih fantov in zapelo krasno koroško pesem: »Gor čez izaro«. Sledila je recitacija tov. Jugovca, ki je s svojim močnim glasom dal svečanosti še večjo resnost. G. prof. Zupan nam je v kratkih besedah orisal zgodovino ustoličevanja in poslednjega čina 18. marca 1414. leta. Vse pa je prav gotovo ganila recitacija Župančičeve: Pesem mladini«. Tov. Kovič je s to čustveno podano recitacijo gotovo največ prispeval do uspeha te svečanosti. Na koncu so fantje zapeli še Jenkovo: »Ob večerni uri«, nakar se je dijaštvo v miru razšlo, pojoč slovansko himno.

Svečanost je v vsej meri dosegla svoj vzvišeni namen, za kar gre vsa zahvala narodno-obrambnemu krožku, ki zelo pridno deluje. Želimo, da bi take svečanosti izvedle tudi druge šole.

Zdravo!

Hr. - Jo.

ne popelje ob jasnem vremenu dijakov na Rožnik ali na Grad in jim v naravi predava. V Švici je precej drugače. Ne samo izleti, ker ti so v Švici draga stvar tudi za domačine, ampak s fotografijo, s filmom poučujejo, tako da vam vsak dijak zna narisati vse važne gore. Švicarski dijaki morejo razpravljati, kje bi se dala na gori »X« bolje izpeljati vzpenjača, čeprav te gore v naravi še nikdar niso videli in takim dijakom je lahko propagirati za svojo deželo! Pa, zašel sem v pedagogiko, apage, nisem profesor, le skromen potepinec sem, vrnimo se! Med tem razmotrivanjem smo prispeli do prvega naselja — Madre. Vasica, okrog 50 hiš z novo cerkvico, leži na sotočju dveh hudournikov. Voda je izjedla v stene kotlinico, ki so jo vaščani izrabili za polja in pašnike. Za vasjo pada preko stene okrog 30 m visok slap in se pridružuje glavnemu hudourniku Orino. Tu se bodo utaborili kolonisti, ki ta čas že zapuščajo Malvaglio. Višje gori pa mežika Dandrio, ki nam bo nudil gostoljubje za šest tednov. Z novimi silami premagujemo ta zadnji vzpon, okoli 300 m, ker želodci nam že neubrano pojejo, pa tudi rositi je pričelo. Dobro pol ure smo še obračali podplate in že smo pred centralo.

V vsej vasi sta le dve res zidani hiši, ostale so lesene ali pa zložene iz kamnja. Ta naša centrala je služila svoje čase šolskim namenom. Toda prebivalstvo, ko je bil boj z naravo pre-

oster in ni nudil ljudem obstanka, se je v trumah izseljevalo. Šli so v Ameriko, na sever na jug, večinoma v Francijo. Osemdeset odstotkov vseh prodajalcev zelenjave v Parizu je rodod iz Tessina. Mnogi odidejo preko zime v tujino. To so znameniti tessinski prodajalci maronov.

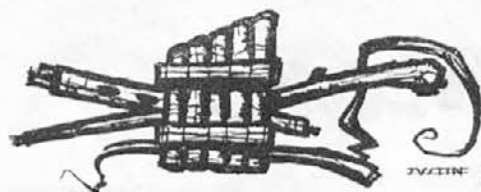
Naša »centrala«

Na ta način je ta alpski predel umiral. Zvez z ostalim svetom ni imel, ni imel ceste, ki bi ga zvezala in po kateri bi lahko teklo prirodno bogastvo teh krajev in s tem dalo pionirjem življenjskega boja sredstev. Ko smo prišli mi v vas, ki šteje preko sto hiš, smo našli kakih de-

set starcev in stark in troje otrok. Vse ostalo prebivalstvo je pa ali v tujini ali pa pri živini še višje v planinah. Razumljivo je, da v takih razmerah nima smisla vzdrževati in plačevati učitelja, če ni otrok. Organizatorji teh dveh delovnih kolonij (Madra in Dandrio), so spoznali, da bi cesta, ki bo vezala to skrito lepoto z ostalim svetom, v mahu oživila to dolino in so tudi resno pričeli z delom.

Tako smo torej zasedli »učilno zidano« mi. V pritličju je velika soba v kateri so v obliki podkve postavljene mize. Nasproti vratom je na steni razobešena velika državna zastava, po stenah so pa podrobni načrti bodoče ceste. V prvem nadstropju je pa kuhinja, shramba in pa soba za voditeljico kuhinje »teto Olgo«, kakor smo jo klicali.

Tu pred to centralo nas je sprejemal »stari kolonist« Bricole, profesor, ki je popularen med švicarskim dijaštvom kot pri nas sploh nihče ne more biti. Bil je tih, popolnoma podoben Jezusu, kot ga slikajo na oltarjih, in nosil je modre delovne hlače, na kateri hse je blestel z minijevno barvo napisan »B«. Ta nas je odpeljal do »Lingerie«, kjer smo dobili rjuhe, blazino in obleko za njo in tri volnene ponjave, bolj zmrznjeni tudi štiri. Sedaj je prišlo na vrsto najtežje vprašanje: kam stlačiti vso to množico? Ker vaščanov ni bilo, so nas potaknili po njihovih hišah oziroma skednjih. Naju so poslali prav na

KULTURA

O RAZVOJU GLASBE

Kakor vsi tipi umetnosti, je tudi glasba nastala iz kulta, vendar se je razvijala povsem drugače kot ostali tipi. Dočim imamo v literaturi in slikarstvu najstarejše spomenike že iz leta 2000 pr. Kr., so pričeli zapisovati melodije šele okrog leta 400 pr. Kr. Glasbo so sicer gojili zelo vneto že stari Grki in Rimljani, toda znakov zapisovanja sprva nihče ni poznal. Melodijo so si morali izmisliti, nato pa toliko časa ponavljati, da so jo znali na pamet. To pa ni bilo prav grškim pesnikom in skladateljem, ki so si sami zamislili melodije na lastno besedilo. Zato so iskali način, ki bi omogočil, da bi vsi ljudje lahko peli pesmi tako, kot si jih pesniki zamislijo. Končno so našli nek izhod, ki se jim je zdel najboljši. Za osnovo jim je služila vodoravna črta; nad in pod njo pa so pisali znake, ki so označevali višino tonov. Ta način pa se je sčasoma pozabil in do 12. stoletja so se morali spet vaditi in peti, da so si zapomnili melodijo. Popoln prevrat pa je povzročil menih Guido d'Auzzo, ki je okrog leta 1130 iznašel nov način zapisovanja. Za podlago mu je služilo pet vodoravnih črt, na katere je pisal note. Bile so sicer še okorne, počasi pa so zadobile prikladnejšo, današnjo obliko.

V verskih zmešnjavah v 13., 14. in 15. stoletju je spet prišel slab čas za glasbo, ki se še ni mogla docela razriti. V verski reformaciji v 16. stoletju pa so hoteli glasbo povsem izključiti in bi to tudi storili, da ni takrat nastopil prvi mojster zborovske glasbe, Palestrina. Cerkevni predstavniki so radi tega sklenili, da posvetijo glasbi več pozornosti. Tako je prišla glasba v cerkev, kjer se je pričela njena zmagovalna pot. Sprva so skladbe obsegale le zборе a capella, kmalu pa so se zborom pridružile orgle. Pri nas sta tedaj slovela Arnoldus de Bruch in Jakob Gallus-Petelin, ki pa je deloval pretežno v tujini. Drugod so se proslavili Orlando di Lasso, Calvisius, pozneje pa Allegri in Onerio.

V zborovskih skladbah se skladatelj ni mogel razviti v večjem obsegu. Z iznajdbo novih in-

strumentov pa so prišle tudi nove in večje oblike v posvetno glasbo, predvsem opera. Nastopila je zlata doba za posvetno glasbo. V Italiji so delovali Abaco, Corelli in Geminiani in drugi. Tako je posvetna glasba kmalu našla dovolj razumevanja in priznanja in se je lahko bolj razvila kot cerkvena. Za predklasiki so prišli klasiki, za temi romantiki z različnimi strujami in smermi, za temi pa moderna od R. Straussa in Mahlerja do Šostakoviča, Hábe, Bartoka in drugih.

PRVE SLOVENSKE ZGODOVINSKE SLIKE

Te dni so v Jakopičevem paviljonu razstavljena dela umetnikov, ki so se dozvali natečaju banske uprave za izdelavo idejnih osnutkov prvih slovenskih zgodovinskih podob. Mnogi so že pred vojno občutili potrebo po takih slikah, ne toliko iz čisto umetniškega stališča, kakor iz narodnostno vzgojnega in poučnega stališča. Jasno pa je, da v dobi impresionizma, ki ni ljubil slik razgibane in široke kompozicije, Slovenci nismo dobili nobene večje zgodovinske slike, kljub temu, da je pesnik Aškerc vneto pozival naše slikarje naj po vzoru hrvaških in poljskih slikarjev tudi oni naslikajo kak prizor iz domače zgodovine. Naši slikarji so vedeli, da je povrh vsega izdelava takih slik, ki je v zvezi z velikimi gmotnimi stroški, radi nezasigurane prodaje risirana zadeva. Lansko jesen pa je banska uprava razpisala natečaj za taka dela in sicer za okrasitev hodnika v banski palači. Natečaju se je odzvalo nekaj uglednih slovenskih slikarjev, od katerih je vsak kolikor toliko v smislu natečaja skušal upodobiti važne momente iz naše zgodovine.

Prvo nagrado je žirija prisodila osnutku Gojmira Antona Kosa, ki je upodobil ustoličenje koroških vojvod in boj za staro pravdo. Ime Gojmira Kosa predstavlja dandanes v tujini, če izvažamo naše sedaj že klasične impresioniste našo moderno umetnost. Ne mislim tukaj samo na slovensko, ampak na jugoslovansko umetnost sploh. To se je posebno naglašalo za časa raz-

stave jugoslovanske moderne umetnosti v Rimu. Jasno je, da na delo tako močne umetniške osebe stavljamo velike zahteve.

Pričujoči osnutek je široko in solidno pojmovana kompozicija, ki očituje silno risarsko in tehnično znanje, pa mnogo truda, požrtvovalnosti in napa, kar je pri večini naših slikarjev zelo težko ugotoviti. Delo ustreza vsem točkam natečaja in je bilo kot tako tudi sprejeto.

Drugo nagrajeni osnutek Maksima Sedeja je zanimivo delo že zaradi svoje kompozicije. Barveno ni posebno posrečen in mnoge odbija.

Največjo umetniško vrednost pa bi brez dvoma pripisal delu Franceta Tratnika, ki nam z mogočno kretnjo predoči najtragičnejše prizore naše zgodovine: vpad Turkov in kmečke punte. Ker delo ni ustrezalo natečaju ni bilo sprejeto.

Pregelj je svoje delo zelo malomarno izdelal in na splošno en ugaja.

Gorjupovi turški boji imajo mnogo življenja in so tudi barveno dobri.

Sijajno je delo Alberta Sirka, ki je posebno v barvah fino in zanimivo.

V delu R. Slapernika moti silna prenatrpanost figur in čudni, zamolkli barvni toni. Sliki manjka tudi globine.

Nato srečamo še imeni Saše Šantla in Hinka Smrekarja. Slednji kot tipičen risar in karikaturist ni mogel povoljno rešiti vprašanja velike kompozicije in zato ponekod vpliva naravnost smešno.

Šantlova kompozicija pa ima podobno smiselno razdelitev kot njegovi Slovenski glazbeniki in je čisto skromno in nezanimivo delo.

Z večine dela ne očitujejo posebnega umetniškega poleta, vendar nam ustvarjajo nade za bodočnost.

MUSSOLINI PIŠE SLOVENSKO?

Vsi Mussolinijevi govori, vsa njegova pisana in govorna dela so izšla v zbirki »Scritti e discorsi«. V njegovih spominih iz vojne piše, kako je stopil prvič v stik s slovenskim ljudstvom in kako je ob tej priliki bral na neki kapelici nedaleč od Kobarida napis. Kot kurjozum navajamo, kako je Mussolini prepisal napis na tej kapelici:

»— Nikdar Noben se ni Bil zapuscen

Kiv varstvo Marjis Bil izzogen.«

Zanimiva je trditev, da tudi duce piše slovensščino. Samo kako?

vrh vasi v veliko iz kamenja zloženo hišo. Družba je bila zelo pestra. Od trinajstih je bilo pet Švicarjev, katerih materin jezik je nemščina, štirje so bili Welschi, en je bil sudetski Nemec, en je bil Rajhovec (nicht rein arisch!) in dva Jugoslovana. Nač cantonnement, kot so imenovali prenočišča, se je imenoval: Donjon de la liberté (stolp oz. trdnjava svobode). Pa kaj bi že govoril o prenočišču! Ko smo se umili in očedili, smo se zbrali v jedilnici. Tu so nas še enkrat izklicali, da so se prepričali, če se ni kdo izgubil. Seveda so si sirote zopet lomili jezike z mojim imenom in kmalu se je tako izpremenilo, da sem komaj vedel, da mislijo pri tem na mene. Welschi se seveda niso mogli zadržati opazk, ki so se podvojile in potrojile, ko so prišla na vrsto dekleta. Vsaka je morala vstati in se pokazati, kar so spremljali z fino niansiranim mrmranjem, tako da so Holandke zardevale kot paradižniki na južnem soncu. Švicarkam pa ni šlo preveč do srca, so raje temu ali onemu pomežiknile in prav so storile. Nato je predstavil vse funkcionarje in tehničnega vodjo. Določen je bil tudi urnik. Vstajati bo treba ob pol 5., ob 5. bo pričetek dela, od 7. do 8. zajtrk, od 8. do 11. delo, nato 15 minutni odmor s čajem ali kakaom, nato pa delo do 13. Ob pol 14. je bilo kosilo, popoldan pa prost. Vsak cantonnement si je moral izvoliti svojega šefa, ki je moral skrbeti za red. Vsi kolonisti

Motiv iz Dandria

skupaj pa izvolijo »Obmanna«, ki vodi vse življenje v četi. Vodja kolonije, ki ga določi »Office de camps de travail«, vodi le pisarniške posle, vse ostalo delo pa izvršuje ta izvoljeni kolonist. On mora prvi vstajati in zbuditi koloniste, žvižgati začetek in konec dela. Tehnični vodja nadzoruje tehnično stran dela, razpolaganje z orodjem in razstrelivom. Po večerji je spregovoril vodja kolonije Albert Stürm, najprej v nemščini, potem pa še v francoščini. Welschi niso nikoli dopustili, da bi kdo, ki je hotel povedati kako stvar vsem kolonistom, govoril le v nemščini, ampak so takoj pričeli zahtevati: »Traduction« in ugodili so jim. Za zaključek je spregovoril še tehnični vodja Notari v italijanščini (nemščine sploh ni obvladal, francoščino pa še precej). Njegov govor smo kmalu znali na pamet, tolikokrat ga je ponavljal. Pričel je: »Cari studenti, swizzeri, estranieri! Io voi saluto in nome del mio governo Ticinese e in mio nome.« Zaključil pa je s francoščino: »Pensez bien, que la vie est plus dur que la pelle et le pioche!«

Zapeli so še nekaj nemških, italijanskih in francoskih pesmi, nato smo se odpravili spat. V našem cantonnementu je spal tudi Obmann! In bobnenje slapov nas je zazibalo v sladek spanec.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Ivan Rovov:

Kapelica Svetega Antona

Zaplapolalo je pet rdečih bander in plavalo pod slavoloki. Na oknih so kimala Marije, Jezusi in sv. Antoni, svetniki. S podob so povsili ali dvignili oči; mimo koraka Bog, ki prevzema v svoje varstvo in blagoslavlja družine, pšenico na polju in vse, kar je kmet dejal v zemljo. Ljudje so spremljali Boga, trepetajoč v zaupnem strahu. »Ne lakote in vojne! Ne kuge in potreza! Varuj nas vsega hudega!« so prosili pred novo kapelico, ki stoji še v vasi.

Okoli Najsvetejšega so zacingljali zvonci in zapeli pevci. Gasilski trobentač je zatrobil v jasen dan; iz zvonika so mu odgovorili s streli. Procesija se je premaknila k drugi kapelici...

Podgorani postavijo vsako drugo leto ob potu na pobočju Vinograda štiri mlajčke, katere zavijejo v belo platno. Kapelico okrasijo nato s cvetjem, na platnene stene obesijo svete slike, po tleh rdečo preprogo, s stropa visijo in trepetajo pisani papirnati trakovi, z mlajčkov vihrata dve zastavi. In vsa vas čaka na kolenih Boga, čaka ga tudi Mejašar s hudo žerjavico za ministrante. Včasih so gledali veselo v zlato monštranco, a nekaj let sem klečijo na tleh kot spomeniki sramote. Zakaj?

Bog jim je tako dober, da jim da vsako leto vsega čez mero, postavljajo mu pa to beračijo! Že sto in sto let čaka na zidano kapelico, pa mu je niso dali. Potem ko se je spustila procesija v dolino k tretji zidani kapelici, je vstal z zemlje Mejašar in za njim vsi Podgorani. Dolgo so gledali za procesijo in se drug za drugim brez besede razšli...

Tako je bilo zadnje čase vsako leto in tudi letos. Mejašar je vrgel pisker s črnim ogljem na ognjišče in šel v hišo, ter sedel za hrastovo mizo:

»Kako so nas gledali! Ha? Seveda! Zaradi kapelice!« V njem je zorelo. Zagledal se je v slike po stenah.

»Jurja bom dal jaz sam, da, celega jurja in drugi tudi nekaj!« Šel je od hiše do hiše in nabiral za kapelico. Dajali so mnogo in prekosiil celo njega. Zvečer je preštel denar in ugotovil, da ga bo dovolj za pričetek.

»He, oče Mejašar!« je zaklical župnik za njim. Mejašar se obrne, kot da bi ga vrtel na klinu. Pustil je, da ga je poklical še enkrat in se počasi obrnil. Tedaj mu je šinila v pete neznanska urnost:

»O«, se je začudil, »gospod župnik, dobro jutro!«

»Pravim, da sem slišal o neki kapelici, ki jo boste menda postavili. Pravim, zakaj mene ne vprašate za kakšen svet, ampak delate kar na svojo roko.«

Mejašarju je šinila kri v glavo, ki jo je razžaljeno zamajal:

»Jej, jej! To pa ni res, da bi vas ne hoteli vprašati. Še veseli bomo, če nam boste kaj svetovali. Stvar je šele na tiru in poženete jo lahko vi!« ga je božal stari Mejašar.

Moža sta zavila k Amerikancu, kjer je župnik med dobrodušni smehljanjem razodel podgorsko delo. Amerikanec je takoj svetoval, naj gleda kapelica proti Šmarji; Mejašar pa se je ob teh besedah razhudil:

»Če jo bomo mi zidali, jo bomo zidali, kakor jo bomo hoteli sami!«

»No — ja!« je pritrdil Amerikanec, a se je slišalo: »moje je prav!«

»Dajta mir!« je posegel župnik v besedo. »Kakšnega svetnika boste postavili v kapelico?«

Mejašar se je nagnil čez svoj kozarec in se zazrl v liter. Tedaj mu je šinila v glavo krasna misel:

»Antona!«

Gospod župnik Ravzulo Anton je ostal v blaženem smehljaju, Amerikanec se je nestrpno prestopil — ime mu je Anton!

»Na zdravje sv. Antona!« je dvignil kozarec Amerikanec in v skrbi dostavil:

»Kateri Anton? Ali Padova ali s pujskom?« je hitro popravil.

»O, pujssek, s pujskom!« je hitel Mejašar in o, čudo božje! Ujel je dva prav mastna pujska. Kmalu sta župnik in Amerikanec odrinila pred Mejašarja po pet sto dinarjev, oba brez besed, nekoliko oblita z rdečico po obrazu. Zahvaljeval se je po beraško, kot je pač znal in takoj odkoračil.

Iz skalnatih tal je priklopela ta kapelica. Napravili so tako, kot so jo videli v Šmarji. Samo patrona še vanjo in poslikati, pa bo gotova. Mejašar se je naveličal župnikovega sitnarjenja, zato je hotel zadnje dve stvari izpeljati sam. Neke nedelje je zagledal Janeza Pucelja, kako

E. Justin: Priča iz davnine (lesorez)

koraka s čopiči in raznimi ornamentami pod pazduho skozi Šmarje.

»E, ti, Pucelj! Ali znaš malati tudi svetnike?« Pucelj tega ni znal, še videl je težko, a napravil se je učenega in pokimal ter dejal:

»O, svetnike znam tudi!«

»Saj veš za našo kapelico, gori na Vinogradu je! Če bi jo nam nekoliko bolj poceni pomalal, ker je božja stvar!«

»Razumem, ja ja! Kakšne svetnike pa?«

»Na eno stran bi sv. Petra...«

»No, dobro!« Zarisal je s prstom po zraku in Podgorani, ki so se nabrali v krog okoli njiju, so že videli, kako odpira Peter nebeška vrata.

»Pa sabljo v roki mu bom narisal!«

»Ne! Sv. Peter ima ključce!« so se spogledali Podgorani.

»No, pa ključ, tak — velik!«

Mejašar je želel na drugo stran sv. Pavla in na strop sv. Trojice. Pucelj je vsem pritrjeval in z vsako besedo, ki jo je spregovoril, se mu je zdelo, da tone v prečudnih barvah, kjer se bo zadušil... Pomočnik, ki mu je stal ob strani, je vedel, da mojster ne zna risati, a vendar bi rad.

»V kapelici bo?«

»Sv. Anton — puščavnik,« ga je prekinil Mejašar.

Pomočnik si je modro podprl brado, pomolčal v svetem premišljevanju. Čez obraz se mu je hipoma razlil blažen smehljaj.

»Sv. Anton je živel v puščavi, možje! Vprašam vas: Ali rastejo v puščavi sv. Petri in Pavli in sv. Trojice?«

Možje so nevedno skomignili z rameni.

»V puščavi rastejo palme!« je povzel pomočnik. »In daleč naokoli je sama skala in pesek. Ponoči se prav tako kot pri nas prikaže na nebu mesec in zvezde, ki sijejo na puščavnika in ga oblivajo z blaženim sijajem!«

Čeprav je sonce neusmiljeno žgalo po Šmarjiški dolini, so Podgorani kljub temu videli puščavo, pogreznjeno v sveto noč, ki veje okoli puščavnika.

Pucelj še zdaj ni vedel, kam meri njegov prijatelj.

»Zato bodo stale okoli vašega puščavnika palme in z neba mu bodo svetile mesec in zvezde!« je zaključil pomočnik.

Tedaj je bilo v Puceljevi glavi vse jasno. Potresel se je po svojih nogah — mojster zdaj ve, kaj bo povedal:

»Ja, ja — tako bo bolje. Na vsako stran bomo narisali eno palmo zunaj in znotraj!«

»Dobro bo tako, dobro! Že drži!« so hiteli kimati vaščani.

»Na nebu zvezde, mesec in oblake!« je dejal Pucelj. Oblake je pridejal zato, da ne bi bilo vse tako, kakor je rekel pomočnik.

Janez Pucelj je pomalal kapelico res z vso spretnostjo. Odel jo je v belo svetniško barvo, naškropil zelene palmove veje in rjavo steblo, ki je raslo iz velike modre kible.

Zakaj ne iz tal?

Janez Pucelj vé dobro, da rastejo palme v Ljubljani iz kibel, čeprav je v Zvezdi dobro gnojena zemlja, in zato morajo rasti tudi v puščavi iz kibel, kjer je vendar sam pesek.

Na nebu žare zvezde, v kotih se kopičijo oblaki in sreda puščave pase Anton svojega pujska s križasto palico, na kateri cinglja zlat zvonček. V puščavi se je tako izstradal, da je rekel župnik:

»Ta je grd! Zakaj ste takega kupili!« Zato je padel pri Mejašarju v nemilost. Vsi Podgorani so se srdili nanj in niso dolgo dopustili, da bi Anton pujssek blagoslovil Antona pujska.

Pridite na vznožje Vinograda! Oglejte si Mejašarjevo delo, umetnijo Janeza Pucelja in ponos Podgoranov. Odkrijte se: pred vami ne stoji več samo zid in les brez učinkov — ono nedeljo jo je požegnal Anton...

Popravki. Poleg manjših napak je nekaj tudi takih, ki kvarijo smisel. To so v članku: Cankarjevi »Hlapci« nekdanj in danes.

Stol.	vrsta	beri	mesto
I.	35	politični	praktični
I.	46	prav	pravice
II.	15	kolena	koleno
III.	23	ni brez napak	in je brez napak
III.	42	avtor	Anton

SPORT

Davis cup in Jugoslavija

Odkar je postala Jugoslavija ena najmočnejših držav sveta v teniškem sportu, jugoslovenski sportniki z velikim zanimanjem in veseljem zasledujejo tekmovanja za Davisov cup, ki predstavljajo neoficielno, toda splošno upoštevano tekmovanje za svetovno prvenstvo. Začelo se je to tekmovanje l. 1900 in se vršilo do letos triinšestdesetkrat, kajti šestkrat se iz raznih vzrokov ni moglo vršiti. Do sedaj je na tem tekmovanju največkrat zmagala Amerika, ki ima 13 zmag, Anglija 8 zmag, Francija in Avstralija pa po 6 zmag. Zmagovalec si za dobo enega leta pripori, poleg neoficielnega naziva svetovnega prvaka, tudi cup, to je pokal, ki ga pa dobi v posest samo za eno leto, razen če drugo leto zopet zmaga. Značilno za Davisov cup je tudi, da sploh ni osvoljiv, temveč večno prehodni!

Jugoslavija se je povzpela med »teniške vellesile sveta« l. 1936., ko je premagala tedanje najmočnejše predstavnike tega sporta v Evropi. To so bile: Češkoslovaška, Francija in Anglija. Veliko senzacijo je vzbudilo takrat že zmaga nad Češkoslovaško v Zagrebu, še veliko večjo pa zmaga, izvojevana sredi Pariza, nad Francijo, dolgoletno svetovno prvakinja. Tudi Avstrijo so naši sredi Dunaja z lahkoto premagali. Kloniti so morali šele pred Nemčijo, ki je bila takrat skoraj nepremagljiva. Do takrat se v Jugoslaviji za to panogo sporta nismo dosti zanimali, dasi smo sorazmerno bili precej močni že poprej. Zato je ta ogromni uspeh, za katerega se moramo predvsem zahvaliti Punčecu in Paladi ter deloma tudi Mitiću in Kukuljeviću, vzbudil posebno med jugoslovensko mladino ogromno zanimanje. Dočim je bil do leta 1936. tenis v glavnem sport »višjih« slojev, ki so ga gojili samo iz mode in morda še zaradi vitke linije, je postal tenis od tega leta dalje predmet zanimanja in udejstvovanja širših slojev našega naroda. Gotovo se še spominjate, koliko »teniških« igrišč se je kar naenkrat pojavilo na naših travnikih in dvoriščih. Morda ste celo sami vihteli na takem igrišču lesen lopar in tolkli po stari, umazani žogi. Ni bil to sicer pravi »raket«, kot ste ga imeli prilliko videti na pravih teniških igriščih. Tudi »base-line« in druge važne črte niso bile z apnom pobeljene, ampak ste jih začrtali morda kar z loparjevim ročajem,

da o »špagi«, ki naj bi predstavljala mrežo, rajši niti ne govorim. Vkljub preprostosti in skromnosti naprav, pa ste gotovo z velikim veseljem in užitkom igrali to igro in se tako začeli zanj še bolj zanimati. To pa se je godilo po celi državi in dobili smo takorekoč čez noč ogromno število teniške mladine, ki se še pred tremi leti ni zanimala za drug sport, kot za nogomet. Ni pa tenis pri nas navdušil samo mladine, temveč splošno vso sportno publiko, kar zlasti dokazuje dejstvo, da je teniški stadion v Zagrebu, ob priliki mednarodnih tekem skoraj vedno nabito poln gledalcev.

Uspehi našega tenisa pa niso omejeni samo na l. 1936. česar so se mnogi naši nasprotniki veselili, ampak se množe in večajo prav do danes in se bodo, tako vsaj upam, še v naprej. Posebno velik uspeh je naš teniški sport dosegel lanijskega leta, ko moramo samo veliki smoli pripisati, da nismo postali prvaki Evrope. V tekmovanju za Davisov cup smo premagali Češkoslovaško (3:2), Anglijo (5:0), Švedsko (4:1) in Belgijo (5:0), bili pa smo v Berlinu po nesrečnem naključju poraženi od Nemčije, kajti splošno so nas po sportnem svetu smatrali za favorite proti Nemčiji. Tako smo bili lani drugi v Evropi in četrti na svetu izza Amerike, Avstralije in Nemčije. Poleg teh uspehov so se borili z odličnimi uspehi naši tekmovalci tudi na najvažnejših svetovnih turnirjih, tako v Wimbledonu, ki je smatran za neoficielno svetovno prvenstvo sveta za posameznike in kjer je zasedel naš igralec Punčec 3—4 mesto, dalje v Parizu ter celo na ameriškem turnirju v Forest-Hill-u. Posebno njegovi uspehi nas navdajajo tudi letos z upanjem, da se bo Jugoslavija zopet uvrstila med najboljše države na svetu.

Letošnje prvo kolo tekem za Davisov pokal se mora odigrati do 9. maja. Žreb nam je bil toplot zelo naklonjen, posebno če upoštevamo, da naš nevarni konkurent Češkoslovaška, radi zadnjih žalostnih dogodkov, najbrže ne bo mogla nastopiti. Za prvega nasprotnika letošnjih tekem nam je žreb določil Irsko, ki za nas trenutno ne pomeni prevelike zapreke. Najboljši irski igralec Rogers je precej slabši od naših mušketirjev in zato imamo možnost premagati Irsko z rezultatom 5:0 ali v slabem slučaju s 4:1. Naš nasprotnik v drugem kolu bo skoraj

gotovo Madžarska, katera ima sicer dobre igrače, ki pa nam tudi ne bo ogrožala zmage. V najslabšem slučaju se lahko zgodi, da premagamo Madžare »samo« z 3:2. V tretjem kolu se bomo sestali z Italijo, ki nam tudi najbrže ne bo delala preglavic. Mislim, da ne pretiravam, če rečem, da jo lahko premagamo vsaj z 4:1. Naslednji nasprotnik bo, ker Češkoslovaška najbrže ne bo nastopila, Norveška ali Belgija. Tudi ti dve za nas ne predstavljajo »kamen spodtike«, zato se bomo v četrtem kolu, ki predstavlja obenem borbo za Evropsko prvenstvo zopet sestali z Nemčijo, s katero bomo igrali najbrže doma. Vendar letos ne bomo nastopili proti Nemcem kot favoriti, kajti naši nasprotniki so si med temeljito opomogli. Z priključitvijo Sudetskega ozemlja so pridobili Menzla, ki je še lani igral za Češkoslovaško in ki le malo zaostaja za našim najboljšim igralcem Punčecom. Poleg Menzla bo Nemčija letos najbrže ojačana tudi s von Crammom, katerega so že izpustili iz zapora. Ni sicer še sigurno če bo von Cramm nastopil v Davisu cupu, če pa bo, so izgledi Jugoslavije za osvojitve prvenstva Evrope zelo majhne, kajti upoštevati moramo, da je bil von Cramm l. 1937. drugi najboljši igralec tenisa na svetu. V tem slučaju bi postala Nemčija celo favorit, da osvoji Davis cup, dočim je to letos zaenkrat še Avstralija. Amerika je z prestopom Budgea v profesionalne izgubila skoraj vsako upanje, da si ohrani pokal, čeprav razpolaga z izvrstnimi igralci.

Toda bodimo optimisti in verujmo v zmago naših igralcev, ko že oni sami tudi verjamejo in upajo v zmago Jugoslavije. Evo kako se je izrazil Punčec o možnosti osvojitve evropskega prvenstva: »Predpostavljam, da igra sreča v sportu največjo vlogo. Kakor smo bili mi lani premagani v Berlinu, čeprav smo bili favoriti, tako se tudi lahko zgodi, da bo letos Nemčija premagana v Zagrebu!«

ELEKTRIČNE ZOBNE ŠČETKE.

Na 75. kongresu zobnih zdravnikov v Chicagu so prvič pokazali električne zobne ščetke. Električni aparat giblje ščetko, ki jo vanj vložimo, v vseh smereh, ki so za čiščenje zob potrebne. Aparat pa ima še drugo praktično plat, ker ga more uporabljati vsa družina in še sorodstvo do petega kolena, vsak vloži le svojo ščetko, ki jo namaže s svojo zobno kremo.

Največji slovenski pupilarnovani denarni zavod

Mestna hranilnica ljubljanska

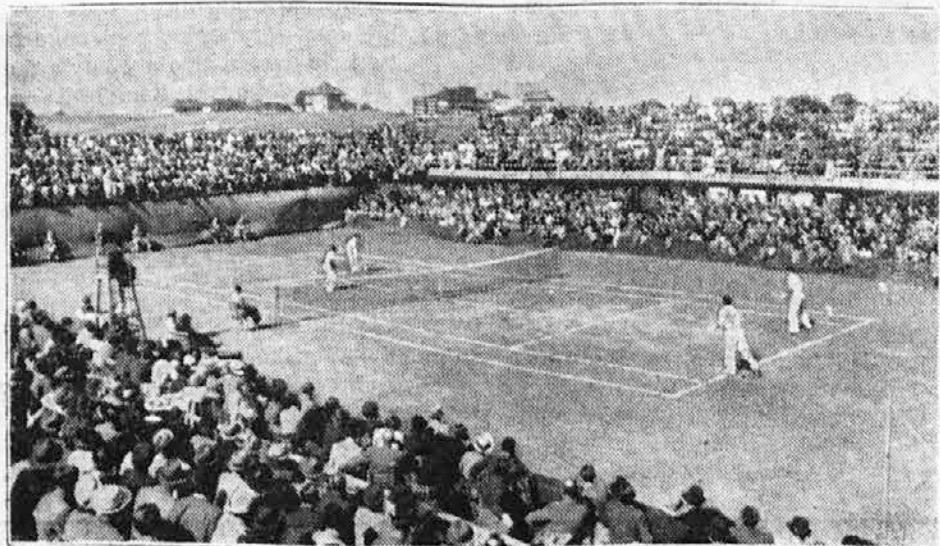
Stanje vlog preko . din 420.000.000.—

Lastne rezerve nad . „ 26.000.000.—

Dovoljuje posojila proti vknjižbi.

Za vse obveze hranilnice jamči

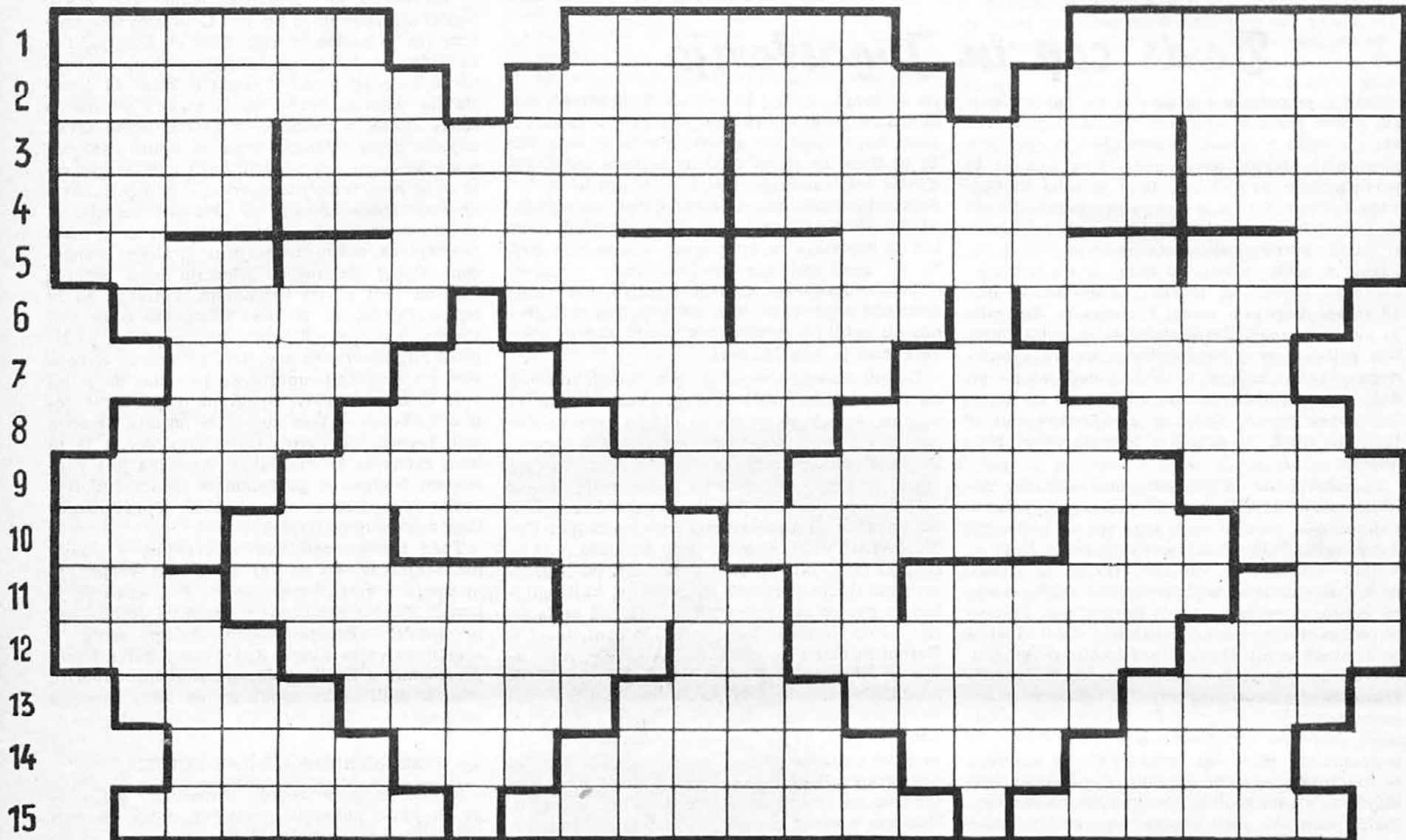
Mestna občina ljubljanska

Punčec—Mitić (J.) proti Wilde—Shayes (Anglija) Zmagala je Jugoslavija 3:2.

Velikonočna nagradna križanka

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

Uredništvo in uprava razpisujeta pet nagrad v skupni vrednosti 150 din. I. nagrada 50 din, ostale štiri po 25 din. Nagrajence določi žreb. Pravico do sodelovanja imajo samo naročniki »Naše volje«, ki so plačali naročnino do konca leta. Pravilne rešitve ej treba poslati do 20. IV. uredništvu »Naše volje«, žrebanje bo pa na sestanku MOSD 22. IV.

Vodoravno:

- izpit — pokrivalo — plasti
- prepevna preža — naslov Čapkovega romana — grad pri Trstu
- prostor v gledališču — razgled (mn.) — Oseba iz mitologije — dolina pri Bohinju
- zalet — kipoborci — častni naslov — dežela v Aziji
- pokriva telo — francoski izraz za mlade šivilje — svetilo — ime
- naziv iz fizike — kemijski simbol — naprej (fr. fon.) — oblika gl. imeti — označba za noto — angeli
- tvrdka v Ljubljani — posoda — prebivalec polotoka Azije — zaimek — štokljja (prekmurski dialekt)
- zabavišče — žival — naglas — literarna cep (4. skl.) — ime
- slovenski poslanec — trabant — s k spre-daj pomeni: koš — zaspanost — igrača
- časovna enota — udarec (onomatopoetično) — južni sadež — germansko plemo — pija-

ča starih Slovanov (2. skl.) — nedoločni števnik

11. adverb — slovenski pisatelj — oseba iz mitologije — AP — oblika glagola skočiti — užgati se hoče

12. oseba iz Dumasovega romana — veliko-nočni pozdrav — domača žival (sh.) — sveto-pisemska oseba — pregreha

13. slovenski cerkveni zgodovinar — reka v Italiji — ovitek — rimski lirik — mesto v Španiji

14. polet — z r na koncu pomeni reko v Jugoslaviji — reka v srednji Evropi — karta — napor

15. majhna zemeljska vzpetina — samoglasnik — zabavišča — soglasnik — lačen (sh.)

Navpično:

- Rožni venec — znak meništva
- grški bog — napajališče — kemijski simbol
- peza — ključavnica — pasja pasma
- planet — grško mesto — LK — slan (angleško)
- deli živalskih teles — sveto mesto (4. skl.) — del voza — nav (i je j)
- napad — jarem — svetišče — kratica za »neznani«
- električni pol — strategična točka — oblika glagola sesti — nota
- zaimek — prislov — dokaz neudeležbe

9. znak dostojanstva — grški otok (2. skl.) — mlaka — soglasnik

10. oblika glagola krasti — črta — trdilnica

11. rusko mesto (Turkestan) — reka v Jugoslaviji — kazalni zaimek — srbski običaj

12. slonov zob — prav dobro — afriška planjava

13. industrijalec — Smetanova opera — bandit

14. občina pri Ljubljani — del zidu — del roke — rimski pozdrav

15. prebivalec Azije — vetrni tok — latinski predlog

16. oseba iz sv. pisma — kovina (o je e) — lakomen — samoglasnik

17. hipoma — znamka kopirnega papirja

18. tisti, ki izraža svoja čustva z gestami — kisik — jugoslovanski komponist — navadna kratica

19. polarne svetlobe — planina v Srbiji — grad pri Novem mestu — kratica pri letih

20. žabji ud — sveto-pisemska oseba — arabsko ime — jeza (lat.)

21. magmi — apostol — Am — z a na koncu pomeni zemlja

22. bog ljubezni — oseba iz Mencingerjevega romana — žensko ime

23. prebivalci otoka Bornea — delaven — soglasnik

24. žensko ime — psevdonim naše dopisnice z liceja.